

קונמרם

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בהו

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכבית [*]
סולמית [#] -
[מספר שיעור] -
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בהו

עבודה

ז בלבכיפדיה עבודת ה'
מז אוצר האותיות – גילוי ה' יש האמיתי'

מחשבה

כה בלבכיפדיה מחשבה
לד סוגיות במחשבה
אוצר האותיות 'תהו ובהו'
לה

רל"א שערים

מג צירוף כה / ב-ו / ה-ו

קבלה

ממ בלבכיפדיה קבלה
נד מילון ערכים בקבלה

ארמית

נז מילון ערכים בארמית

ליקוטים

סא עבודה
סב מחשבה
סג קבלה

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'

בהר

אוצר האותיות

יש האמיתי

בלביפדיה עבודת ה' בהו

ובדברי חז"ל כידוע שבתחילה הקב"ה העמיד מקום פנוי וריק על מנת שיהיה בו מקום לבנות ולברוא את העולם. וכשהתחיל בנין העולם הוא השלב הנקרא 'בהו', ומצד כך דורשים חז"ל 'בהו' הוא נוטריקון בו-הוא – דבר שיש בו ממש' כלשון הראשונים, וזוהי א"כ, מדרגת ה'בוהו' לפי מהלך זה, המקום שבו התחילו מהלכי הבנין, תחילת הקיום.

עומק ה'הוא' שבתחילת בנין העולם שהוא לשון נסתר

ועומק הדבר לפי"ז, מדוע 'בהו' נקרא 'בו-הוא' – משום שבלשון הקודש ישנם שני לשונות, לשון של נוכח – אתה, ולשון זה נסתר שזה – הוא. והדוגמא השורשית והבהירה – 'הקדוש ברוך הוא' – 'הקדוש' זה מה שהוא קדוש מופלא ומופרש ובמדרגה הזו שהוא מובדל ונעלם – שם הוא נקרא 'הוא'.

ולפי"ז בערכין דידן מהו 'בו-הוא' שנאמר כאן לשון של 'הוא' ולא לשון של 'אתה' – כי תחילת מקום הבנין של העולם הוא נמצא בנעלמות ואיננו בגילוי, ומצד כך – "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" בהגדרה הבהירה והפשוטה כאשר הקב"ה ברא את העולם בששת ימים – כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ" – הרי האדם נברא רק ביום השישי דמעשה בראשית, והרי שכל תהליך הבנין התחיל בזמן שהאדם עדיין לא היה כאן נשמה בגוף בהאי עלמא.

ולכן בעומק – הגדרה בהירה – זה שורש

בהו – כמו שנאמר בלשון הפסוק "והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום" ומהו 'תהו ובהו' – 'תהו' זה מקום של שממון כלשון חז"ל "שאדם תוהה על שממון שבה".

המהלך ב'בוהו' שהוא המשך ה'תוהו'

וב'בהו' נאמרו שני מהלכים יסודיים בדברי חז"ל ובראשונים מהו 'בהו', מהלך הראשון ה'בהו' מצורף ל'תהו' וכשם ש'תהו' זהו כינוי למקום שיש בו ריקנות ושממה, מעין כך גם ה'בהו' הוא לשון של ריקנות וזה מה שמתרגם אונקלוס 'תהו ובהו' – צדיא וריקניא' כמו שמביא רש"י על אתר.

וכך מפורש בחז"ל שדורשים 'בהו' – זה מדי שנאמר ויבהילו להביא את המן' והיינו ש'בוהו' זהו מלשון בוהה – מבוהל מלשון בהלה, כי כאשר ישנה בהלה אזי האדם בוהה.

ויתר על כן מחודד בדברי הראשונים שמכח הבהלה טבע האדם להשמיע את קולו ולצעוק, כדרך בני אדם שכשהם מבוהלים הם משמיעים קולות של בהלה.

וזה א"כ, מהלך אחד בדברי חז"ל והראשונים ש'בהו' מצטרף ל'תהו', שע"י הריקות והשממון יש גם כח של בהלה וצעקה.

המהלך ב'בוהו' שמונח בו תחילת בנין העולם

ומהלך שני ב'בהו' מבואר בדברי הראשונים ש'תהו' זה השלב של השממון, ולאחר שהדבר שומם וריקם, בא השלב של ה'בהו' שהוא כבר תחילת הבנין שהעולם מתחיל להיבנות.

הנעלם, מהמקום של ה'הוא', וזוהי מדרגת ה'בהו' שהיא דייקא נוטריקון 'בו-הוא', כי לא התגלה אז ה'בו-אתה' אלא תחילת בריאת העולם היה בבחינה של העלם – כיסוי והסתרה, – זהו א"כ, תחילת הבנין שהתגלה ב'בהו' בבחינת מדרגת ה'הוא' שהוא מקום הנעלם.

ובעומק יותר בשורש הבנין שהתחיל במדרגת ה'בהו', הגמ' דורשת בחגיגה על הלשון שנאמר בקרא "ואבני בהו – אלו אבנים המפולמות במים" והביא זאת הרמב"ן בתחילת התורה בפרשת בראשית וכותב על כך [בלשון "יראה לי"] שמה שדורשת הגמ' שהאבנים הללו הם אבנים המופלמות במים זהו השורש של אבן השתיה שמשם הושתת העולם שהיא היא האבן בה' הידיעה, כי אבן השתיה היא שורש הבנין שמשם הושתת העולם, – ומבואר א"כ שתחילת כל הבריאה כולה שזהו ההשתתה של העולם, היא המתגלה במהלכי ה'בהו'.

ומאותו לשון של 'שתיה', 'הושתת העולם' מבואר בגמ' שדוד המלך כרה שיתין לביהמ"ק, כלומר – כל השתתה, מקומה הוא בתוך הקרקע במקום שאינו גלוי כמו שהדרך לעשות יסודות, וזהו השיתין שכרה דוד לביהמ"ק שאלו הם היסודות של ביהמ"ק, והרי שהם אינם במדרגה של 'אתה', במדרגה של גילוי, אלא במדרגה של 'הוא', במדרגה של נעלמות.

והרי ששורש ה'בהו' שזוהי אבן השתיה שממנה הושתת העולם בבחינת שיתין-יסודות, היא במדרגת ה'בו-הוא' דייקא ולא במדרגת 'האתה' כפי שחודד השתא, כי היסודות שעליהם העולם נבנה, הם יסודות במדרגה של נעלמות.

הנעלמות של האמונה, כי כביכול אם האדם היה נברא ראשון הרי שהוא היה נמצא בכל תהליך הבריאה, וכיון שהיה אז גילוי של הבורא שברא את העולם, הרי שהאדם היה מכיר את הדבר מכח הימצאותו בזמן מהלכי הבריאה.

ולכן בעומק האדם לא היה אז בגילוי של נשמה בגוף כאן בהאי עלמא, אלא הוא נברא רק ביום שיש, ונמצא שכל תהליך הבריאה התחיל עוד לפני שהאדם היה כאן בגילוי.

וזה העומק שזה נקרא 'בהו' שלפי המהלך השני שנתבאר היינו שמתחיל להיות כאן גילוי של בנין העולם – לאחר ה'תהו' שהיה קודם לכן שאז להפך 'אדם תוהה על שממון שבה' – כי התהליך של הבנין, לא בא באופן של גילוי שיש מי שמכיר את הדבר והוא מתגלה אצלו, אלא הכל מתחיל במהלכי ה'הוא', במהלכי הנעלם.

מדרגת ה'הוא' מצד הבורא ית"ש ומדרגת ה'הוא' מצד הכח הראשוני שבבריאה.

ואלו הם דברי חז"ל כידוע 'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד' – יום ראשון לא נאמר אלא 'אחד' משום שלא היה בו אלא יחידו של עולם, ולכן אומרים חז"ל שגם המלאכים לא נבראו ביום ראשון אלא בריאתם היא רק לאחר מכן ביום שני, כלומר, שתחילת הבריאה היתה באופן של 'ה' אחד' – ואף שנאמר גם ביום ראשון 'ויאמר אלקים' אבל עדיין זה היה במדרגה של 'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד' – שהיה הקב"ה יחידו של עולם' כדרשת חז"ל שהובאה.

והרי שהתחלה של הבריאה היא מהמקום

* כמו שנאמר בשאר ימים יום שני יום שלישי וכדו'.

מכח כך ההבחנה של 'וחושך על פני תהום', כלומר, שה'הוא' – ה'בהו' זה במדרגה של החושך.

עומק התפיסה במאמר הראשון שהוא בבחינת 'מדבר עם עצמו'

ובלשון עמוקה – הרי סדרו של עולם הוא שכאשר האדם מדבר בפיו ודיבורו נשמע באוזן השומעת, אבל על דרך כלל, כאשר האדם מדבר בקול, אף שהוא מכין את דיבורו עבור אדם מסויים ששומע אותו, אבל בפועל מי ששומע – או עכ"פ מי שיכול לשמוע מצד ה'בכח' שבדבר – זה כל הסובבים אותו.

וכאשר האדם רוצה לדבר דיבור שרק מי שהדיבור הזה מכוון אליו, הוא זה שישמע, הוא מדבר בלחשה כלשון חז"ל "דברים הנאמרים בלחשה", "אם לחשך אדם" תפילה שבלחש וכן ע"ז הדרך.

ובעומק כמובן הלשון לחש הוא קרוב ללשון חשך שהאותיות ח'-ש' נמצאות בהם, כלומר – כמו שחשך זה מלשון 'ולא חשכת את בנך' שמונח בו ענין של מניעה, כמו"כ בלחש, לעומת דיבור בקול שכל אוזן יכולה לשמועו, כאשר האדם רוצה לומר דברים שיהיו מכוונים רק למישהו אחד, הוא מונע את הדיבור שלא יהא בקול אלא בלחשה.

ובדוגמא יותר עמוקה – זהו האופן שהאדם מדבר אל עצמו כמו שנאמר בקרא "דברתי אני עם לבי", וכן "ויאמר המן בלבו", ועומק הדבר שהאדם מדבר אל לבו זה מה שמונח בעומק בלשון הגמ' "השמע

ובהקבלה למה שהוזכר קודם לכן – הרי הבורא ית"ש שהוא ברא את העולם נקרא 'הקדוש ברוך הוא' כי יחידו של עולם הוא נעלם ונסתר, והרי שהבורא שברא את העולם הוא נסתר ונעלם.

אבל יתר על כן, כמו שנתבאר – לא רק הבורא יתברך שברא את העולם הוא נסתר ונעלם, אלא גם תפיסת תחילת הבריאה עצמה שמצד הנבראים עצמם, גם זה בראשיתו ובתחילת הוויתו הוא במדרגה של 'הוא', של נעלם.

השלב הראשון שנתבאר הוא שמי שברא את העולם הוא נעלם, זהו 'יחידו של עולם' שמתגלה ב'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד', והשלב השני שנתבאר הוא שגם תחילת הוית הבריאה עצמה, הכח הראשוני שבה הוא במדרגה של 'הוא' ולא במדרגה של 'אתה', כלומר – שהיא במדרגה של 'אין', במדרגה של נעלמות.

וזה כפשוטו מה שהמשנה באבות אומרת 'דע מאין באת' דהיינו שכל דבר בא מן האין, מהמקום הנעלם והמכוסה מהמקום הבלתי מושג, וזה עומק המדרגה הנקראת 'בהו'.

ולפי"ז מה שנאמר בקרא "והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום" – ה'חושך' גופא הוא עומק ההגדרה של 'בהו', שהרי הגדר של בהו זה המקום הנעלם שהוא תחילת ההויה, וזה כמובן ההבדל בין חושך לאור, דבר הנעלם הוא מוגדר כחושך ולעומת כך דבר שהוא בגילוי הוא מוגדר אור.

ובכיון שתחילת ההויה של כל דבר הוא ממקום ה'הוא', הנעלם. לכן מתגלה

² כדוגמת מה שמבואר במשנה בראש השנה "וכן מי שהיה עובר אחורי ביהכנס" וכו' ושמע קול שופר וכו' אם כיון לבו יצא" [-ואף שהתוקע, תוקע עבור מי שנמצא בביהכנס", אמרין שהוא מכין להוציא את כל מי שישמע].

³ שזה נאמר בשלמה המלך, שעל זה דורשים חז"ל מנין שהלב מדבר שנאמר "דברתי אני עם לבי".

שמונח ב"דיברתי אני עם לבי".

והדיבור הזה שהוא שורש האין, הוא המתגלה בתחילת הבנין של מדרגת ה'בהו', שהרי העולם נברא מכח העשרה מאמרות, אבל כביכול, המאמר הראשון שהקב"ה דיבר בתחילה זה מאמר של 'הוא' דהיינו דיבור במדרגה של הנעלם של מי שמדבר עם עצמו ולא במדרגת דיבור של אדם המדבר עם חבריו.

ולכן מה שנמצא באותו 'בו' אינו אלא ה'הוא', כלומר ההסתרה והנעלמות – זהו ה'בו-הוא'.

ועולה א"כ, שמלבד מה שהבורא עצמו הוא נעלם, תחילת תהליך הבריאה הוא ג"כ בתפיסה של נעלמות כמו שנתבאר, וכפי שחודד השתא שהמקום שמתגלה שתחילת התפיסה של הבריאה שהיא בנעלמות זה במה שבמאמר שממנו התחיל להיבראות העולם, לא היה מי ששומע את אותו מאמר, – בשאר מאמרות ובפרט במאמר האחרון יש כבר כביכול מי שיכול לשמוע את אותו מאמר, אבל בתחילת היות העולם, המאמר שהיה אז זה מה שהקב"ה דיבר כביכול עם עצמו.

הגילוי שהמאמר של 'יהי אור' נאמר במדרגת החושך

והרי שהמאמר הזה, הוא גופא מאמר שנמצא בשורש של חושך, וזה העומק של מה שנאמר "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד" כמו שאומרים חז"ל "ברישא חשוכא והדר נהורא", כלומר, כיון ש"ברישא חשוכא" הרי שהמאמר הראשון שהקב"ה אמר שזה "ויאמר אלקים יהי אור" הקב"ה אמר אותו בחושך, וזה גופא ה"ויהי ערב

לאזניך מה שפיך מדבר" והיינו שהדיבור העמוק הוא כשהאדם מדבר אל תוך עצמו. כלומר – יש גדר של תפילה בלחש שעניינה שאדם אחר לא ישמע את קולו כיון הוא מדבר אל הבורא יתברך שמו "כי אתה שומע תפילת כל פה", אבל יש גדר נוסף שלומדים מפרשת קריאת שמע של – "השמע לאזניך מה שפיך מדבר" שזה מה שהוא משמיע לעצמו את דיבורו שלו.

וכאשר האדם מדבר עם עצמו, זה עומק התפיסה של לחש, וזה העומק של שורש הדיבור הפנימי שזה איננו דיבור לזולתו אלא הוא דיבור מיניה וביה לתוך עצמו שלו.

והשורש של הדבר הוא ברור לפי שמה שהתבאר – הרי כביכול, כשהקב"ה דיבר את המאמר הראשון של "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור" זה היה במצב של "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד" – שהיה הקב"ה יחידו של עולם' שלא היה עוד שום נברא שיכול לשמוע את מה שהוא אמר, והרי שהאמירה הזו שהקב"ה אמר, היא כביכול מעין דמעין של אמירה בבחינת 'דיברתי אני עם ליבי', זוהי אמירה בבחינת 'השמע לאזניך מה שפיך מדבר' שהקב"ה מדבר כביכול בעד עצמו ועם עצמו ולא עם זולתו כיון שלא היה אז כלל 'זולתו'.

וזה העומק הנורא של שורש הדיבור שבו מונח מה ששורש הבריאה מתחילה מהאין, מהחושך, כלומר – כח הדיבור כפי שהוא מתגלה בשורש השורשים, זהו דיבור במדרגה של חושך ולא דיבור במדרגה של אור, והרי שהמדרגה הפנימית של הדיבור הזה היא שאין מי ששומע את מה שהוא מדבר, וזה א"כ השורש הפנימי והעומק

¹ שהוא השורש לכל העשרה מאמרות שבהם נברא העולם.

ולפי מה שהוזכר, ביאור הדברים הוא ברור – אם ה'בוהו' לא היה בבחינת 'בו-הוא' אלא בבחינת 'בו-אתה', א"כ ה'בוהו' היה הפוך לגמרי מה'תוהו' כי ה'תוהו' שהוא תוהו על שממון שבה, היינו שיש כאן שממון גמור ואילו ב'בו-אתה' יש כאן גילוי גמור של נוכח, והרי שזה 'דבר והיפוכו' גמור, אבל כיון שנתבאר שמדרגת ה'בוהו' זה 'בו-הוא' ולא 'בו-אתה' והיינו משום שנקודת ההתחלה היא לעולם מה'הוא', היא מתחילה מנקודת הנעלמות שבדבר, נמצא שהסדר הוא – מעיקרא זה 'תוהו' ולאחמ"כ הוא שורש ה'בוהו' של הנעלמות, ואז לאחר מכן מתחיל להתגלות סדר הבנין, והרי שהממוצע בין ה'תוהו' לקיום הוא נקודת ה'איין' שהוא שורש הקיום, שמצד אחד הוא קרוב ל'תוהו' ומהצד השני הוא קרוב לקיום של ה'יש'.

וכידוע, שורש תחילת קיום ה'יש' כמבואר בדברי רבותינו לחלק מן הלשונות זה מדרגת ה'היולי' בלשון יונית כמו שהביא הרמב"ן ועוד ראשונים, שזה כינוי לתחילת הבנין של העולם, והוא הוא ה'בוהו', וכמו שנתבאר, שהוא הממוצע בין ה'תוהו' לקיום שבו אנחנו נמצאים השתא.

מדרגת ה'בוהו' מצד החיצוניות - המשך ה'תוהו' ומצד 'ואמונת' כלילות' - שורש קיום הבריאה

ולכן, מחד ה'בוהו' הוא המשך של ה'תוהו' מצד מדרגת ה'איין', והרי שמי שמסתכל בחיצוניות, הוא לא רואה 'אתה' נוכח, ואת ה'הוא' הוא ג"כ לא משיג ולכן זה נראה לו כהמשך של ה'תוהו'.

אבל מי שיש לו את מדרגת האמונה שעליה

ויהי בוקר – ברישא חשוכה והדר נהורא" כי המאמר של "יהי אור" נאמר במצב של חושך – אבל כפי שחודד, זה לא רק שמצד מדרגת הזמן זה נאמר באופן של 'ברישא חשוכא' אלא מצד התפיסה.

הרי הגמ' לומדת מזה לא רק לענין של זמן אלא לתפיסה שסדר הדברים כך הוא לעולם באופן של 'ברישא חשוכא והדר נהורא' כיון שכמו שיש סדר של דברים במהלכי הזמן, כך יש סדר של דברים במהלכי המהות.

ובעומק, כמו שברור ופשוט – כל סדר של זמנים זה אופן של סדר במהות שמתגלה בזמנים".

ומ"מ א"כ, המאמר הראשון עצמו שהקב"ה אמר – "ויאמר אלקים יהי אור" זהו מאמר שנאמר במדרגה של חושך, במדרגה של 'ברישא חשוכא והדר נהורא', והרי שה'ברישא חשוכא' זה ה'בוהו' שמתגלה במדרגת המאמר הראשון, והרי שתחילת הבריאה עצמה התגלתה רק במדרגת ה'הוא' – זה עומק המדרגה שמתגלה ב'בוהו'.

עומק ב' התפיסות שב'בוהו' - מכח שהוא הממוצע בין ה'תוהו' לקיום של ה'יש'

ולפי"ז ביתר דקות, הרי כמו שהוזכר בראשית הדברים ש'תוהו' זה 'תוהו' על שממון שבה' כדברי חז"ל, ו'בוהו', למהלך אחד בחז"ל ובראשונים זה המשך של תפיסת ה'תוהו', ולמהלך השני שהוזכר מדברי חז"ל והראשונים 'בוהו' זה כבר תחילת הבנין.

ובעומק, כמובן שמונח ב'בוהו' שתי התפיסות – מצד אחד הוא המשך של ה'תוהו' ומהצד השני הוא תחילת קיום הבריאה.

^ה אלא שכמובן במהות עצמה יש כמה סדרים.

האמונה שב'בוהו' דתיקון לעומת הבהלה שב'בוהו' דקלקול

ויתר על כן, כאשר האדם לא מכיר את עומק האמונה הרי שזה מביא אותו לידי כך ש'בוהו' נתפס אצלו כבהלה כמו שהוזכר.

ולכן כשמשע ויהושע נלחמים עם עמלק נאמר על ידיו של משה "ויהיו ידיו אמונה עד בוא השמש", לעומת עמלק שהוא היפך האמונה, וכמו שברור – אם האופן שנלחמים עם עמלק זה ע"י "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש" א"כ מונח כאן ההגדרה שעמלק הוא היפך האמונה ולכן נלחמים בו ע"י אמונה – דבר והיפוכו.

ומצד כך, מה שבזרעו של עמלק שהוא המן נאמר "ויבהילו להביא את המן" כמו שהוזכרה דרשת חז"ל – "בוהו זה מדי שנאמר ויבהילו להביא את המן", היינו משום שמי שלא נמצא במציאות של האמונה – ע"י שהוא מסולק מהמדרגה הזו, זה גופא גורם לו למציאות של בהלה, ובעומק זה המן שהוא התחלף מהאות א' של אמן מלשון אמונה ונעשה ממנו המן.

אבל השורש של המן מצד הקדושה זה ה'אמן' ומכאן כן מבואר בגמ' שמבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, כלומר – הם החליפו בחזרה את הה' של המן לא' וזה נהפך לאמן.

ועולה ברור א"כ שזרעו של עמלק הוא ההיפך ממציאות האמונה ואז מתגלה בו המדרגה של המן דקלקול וכפי שדורשת הגמ' בחולין 'המן מן התורה מנין שנאמר "המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת"'.¹

ומ"מ א"כ, עומק הכח דקלקול שמתגלה

נאמר 'וצדיק יסוד עולם' כמו שדורשת הגמ' בחגיגה לחד מ"ד, שהעולם עומד על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר 'וצדיק יסוד עולם' – שזוהי האמונה כמו שנאמר בקרא 'וצדיק באמונתו יחיה', והרי שמכח מדרגת האמונה מתגלה ה'הוא' שזה התחלת בנין הבריאה.

וכמו שנתבאר, המדרגה הזו היא הממוצעת בין מדרגת ה'תוהו' לבין מדרגת העולם דידן שאותו אנחנו מכירים שזוהי מדרגת 'ויאמר אלקים יהי אור'.

זוהי מדרגת האמונה שבה נאמר 'ואמונתך בלילות' כי ה'בוהו' שהוא במקום החושך, הוא במדרגת הממוצע בין ה'תוהו' ל'ויאמר אלקים יהי אור', – ולכן ב'בוהו', מצד אחד – כלפי החיצוניות – זה עדיין נראה כשממון כי עדיין אין גילוי של דבר שיש בו ממש, ולכן מי שלא משיג מכח האמונה את ה'הוא', זה עדיין נראה לו במדרגה של תוהו.

אבל מאידך, תחילת הבנין היא ע"י "והחכמה מאין תמצא", ע"י מדרגת "הקדוש ברוך הוא", זה תחילת מציאות קיום העולם וזה א"כ העומק הפנימי שמתגלה במדרגת ה'בוהו'.

וא"כ בעומק, מהצד התחתון ה'ברישא חשוכא והדר נהורא', זה חשיכה דקלקול ולאחר מכן מגיע האור שהוא התיקון שזה האופן של 'קליפה קודמת לפרי', אבל מהצד העליון "ברישא חשוכא והדר נהורא" ביאור הדבר הוא שתחילת היות כל דבר מגיעה ממקום הנעלמות, ממקום האמונה שזה הבחינה של 'ואמונתך בלילות' – זהו שורש תחילת קיום הבריאה וזה המציאות של תחילת היות עלמא דידן שהתחילה ב'ויאמר אלקים יהי אור'.

¹ ויש שם עוד לשון שהעולם עומד על שבעה עמודים שנאמר "חצבה עמודיה שבעה", ועוד לשונות שיש שם בגמ'.

מציאות הצעקה שנוצר ע"י הבהלה

זה הובא כדוגמא דמעין כך גם כשקם קין על הבל אחיו והרגו זה היה מכח שהוא הפך את שמו מאותיות הבל לאותיות בהל, אבל יתר על כן, שהרי כמו שהוזכר הבהלה יוצרת גם מציאות של צעקה ולכן נאמר שם אצל הבל "קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה", שכיון שנתהפך הבל לבהל שע"כ הבל מת, משורש הבהלה הזו נעשה גם צעקה שאף לאחר שהוא מת עדיין הצעקה קיימת בו בגניזה, - זה מה שמתגלה ב"קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה".

וזהו ה'בהו' מצד מהלכי הקלקול שבו שאז הוא מצטרף ל'תהו' של מדרגת השממון, שמתגלה בו בהלה כמו שהוזכר ואז הוא מוליד מציאות של צעקה מעין ה'קול דמי אחיך צועקים' שהיה בקין והבל.

שורש מדרגת הדיבור בהבל שמתגלה בדיבור בלחישת

אבל נתבונן להבין עומק את חשבון הדברים - כשזה מתגלה מצד מהלכי התיקון, הרי שלהיפך ממציאות הצעקה שבאה מן הבהלה, מתגלה ב'בהו' ה'אמירה רכה' של 'ויאמר אלקים' שהוא שורש תחילת הבריאה, וכפי שנתחדד בהרחבה קודם לכן שתחילת מאמרו של הקב"ה שזהו המאמר הראשון, היה במדרגה של לחישה בבחינת "דיברתי אני עם לבי" של מדבר בעד עצמו, מדבר עם עצמו כיון שעדיין אין מציאות של נבראים.

ולפי"ז בדקות - כאשר האדם מדבר, יש את החיצוניות של כח הדיבור ויש את הפנימיות של כח הדיבור, בחיצוניות של כח הדיבור מתגלה דיבור בפועל שאלו הם

ב'בהו' זה מה שהוזכר מלשון חז"ל שזה מביא לידי בהלה - "ויבהילו להביא את המן".

אבל יתר על כן, כיון שזה מביא לידי מציאות של בהלה, זה מביא גם למציאות של צעקה כמו שהוזכרו דברי הראשונים שכאשר יש בהלה, טבע האדם הוא לצעוק אז.

שורש הריגת קין להבל - ע"י הפיכת 'הבל' לבהלה

נתבונן ונבין - איפה מתגלה בראשית הבריאה האופן של בהלה ששורשו ב'בהו' כמו שנתבאר? זה מתגלה ב'ויקם קין על הבל אחיו ויהרגהו' כלומר, הוא הפך אותו מהבל לבהל, זה מה שמונח בהריגת קין את הבל, מכח מציאות של בהלה שזה היה שורש הקלקול של מה שהוא הורג אותו, כלומר, ראשית הוא הפך את האותיות של הבל לבהל וע"י כן, מכח שהתגלתה בו מציאות הבהלה, זה היה שורש למיתה שלאחר מכן.

והדוגמא הבהירה לכך זהו בבלהה שפחת רחל שזה אותם אותיות של בהלה שזה מה שהתגלה במעשה דראובן ובלהה, שהוא העתיק מיטתו של יעקב מאהלה של בלהה לאהל של לאה כדברי חז"ל כידוע, וכמו שאומר לו יעקב אבינו בברכתו אליו - "ראובן בכורי אתה כחי וראשית אוני וגו' פחז כמים אל תותר וגו' אז חללת יצועי עלה" כלומר שבמקום שזה יהיה 'מתון מתון', הוא עשה מעשה של 'פחז כמים' שזה תנועה של בהלה, והרי שבבלהה התגלה הבהלה, ומכח כך הוא הפסיד את כח ה'ראשית' שלו, את הבכורה.

^ז באופן הגלוי יותר.

^ח ויש עוד מהלך שהוא קם עליו מכח שהוא הבל שמשמעותו הוא דבר הבטל, ומכח כך הוא הרגו.

וההבל הזה הוא שורש ההבל דתיקון ששורשו בהבל פיו של הקב"ה כביכול שזהו שורש העשרה מאמרות שבהם נברא העולם - במאמר הראשון שנאמר בבחינת לחישה כמו שהוזכר שהוא מאמר במדרגת ההבל, - לאחר מכן כבר יש קול וכבר יש דיבור, אבל שורש וראשית המאמר הראשון שהקב"ה אמר, הוא במדרגה של הבל.

והרי כמו שסידרו רבותינו, הקול כבר יוצא לחוץ, והדיבור יצא לגמרי לחוץ אבל ההבל הוא עדיין נמצא גם בתוך האדם כשלעצמו שזה מה שמתגלה בהבל שנמצא בתוך הפה עוד קודם צאתו לחוץ, ובזה שונה ההבל מהשמעת הקול שעיקרו כבר יוצא לחוץ וק"ו הדיבור שכל יסודו הוא יציאה לחוץ.

והרי שבשורש, כח התיקון של ה'בהו' מונח בו ה'ב' - ה' שהם אותיות שנמצאות במילה 'הבל', ומצד כך, ה'בהו' הוא במדרגה של 'הבל' ולא במדרגה של 'בהל' שמביא לידי צעקה כמו שהוזכר שזה מדרגת ה'בהו' דקלקול שמשתייכת ל'תהו', - זהו ה'בהו' דתיקון שבמדרגת ההבל.

"טרם יקראו ואני אענה" - מכח הדביקות במאמר פיו ית' שקדם לבריאת העולם

וזה עומק מה שנאמר בקרא "טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע" וכפשוטו "טרם יקראו" היינו שכשיש מחשבה לבקש, עצם המחשבה לבקש כבר גורמת את ה'ואני אענה'.

אבל בדקות וביתר פרטות לעניינא דידן - ה'טרם יקראו' היינו כשהדיבור עדיין נמצא במדרגת ההבל, עוד לפני שהוא

הכ"ב אותיות שיוצאים לחוץ ע"י ה' מוצאות הפה, אבל הרי פנימיות הדיבור זהו הקול, והחלק היותר פנימי של הדיבור זה הכח של הבל וכמו שזה מסודר אצל הקדמונים שסדר כוחות הדיבור הם מורכבים מה' חלקים - רצון, הרהור הבל קול ודיבור, ובפרטות לעניינא דידן - הבל קול ודיבור - זה צורת הדיבור שהאדם מדבר.

אלא שכשזה מתגלה מצד הקלקול, מתגלה ה'קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה', אבל כשזה מתגלה מצד מהלכי התיקון, זהו ה'מדבר בעד עצמו' - וההבל הוא פנימיות כח הדיבור שקיים בתוך המדבר עצמו - ורק הקול הוא זה שיוצא לחוץ כשהדיבור בפועל הוא ההשלמה של הדבר.

וחידוד הדברים א"כ, כשזה מתגלה מצד הקלקול זה מתחיל מה"קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה" מכח שההבל נפל למדרגת בהלה והרי שזה יורד ממדרגת הבל למדרגת קול ולכן יש את ה"קול דמי אחיך צועקים", כי כשיש קול כבר אחרים שומעים אותו [וכדוגמא בעלמא לשון הפסוק שנאמר "את קולך שמעתי בתוך הגן ואירא ואחבא"].

אבל כאשר זה חוזר לנקודת השורש של הלחישה שהאדם לוחש, מתגלה בעומק שהוא מחבר את הדיבור לקול ואת שניהם להבל - וזה גופא גורם שדיבורו הוא בלחישה. כלומר, הלחישה היא לא היכי תימצ' בעלמא שבמקום שהדיבור יאמר בקול, הוא נאמר בהשקטה, אלא עומק הדבר הוא שכאשר האדם מדבר בשקט, בלחישה, הרי שהוא מחבר את הדיבור והקול לשורש שלהם שהוא ההבל שהוא דבר בלתי נשמע וזהו השורש שמתגלה במדרגת הלחישה.

^ט ואמנם יש גם קול שהוא בתוך האדם עצמו.

וא"כ, ה'בוהו' מצד סדר מהלכי הפנימיות של העבודה אינו שלב בלבד שמשמש כמעבר בלבד מה'תוהו' ול'ויאמר אלקים יהי אור' ששם כבר יש בחינה של קול ומאמר, אלא הדביקות במדרגת ה'בוהו' זה לדבוק ב'הוא' הנעלם שהוא הראשית של תחילת הבריאה בבחינת אבן השתיה שממנה הושתת העולם כמו שנתבאר, - אלו הם היסודות של העולם וזהו העמוד אחד שעליו העולם עומד של 'וצדיק באמונתו יחיה'.

והרי שזה מדרגה של דביקות בשורש ותחילת ההשתתה של הבריאה.

אבל ה'הוא' היותר עליון זה מה שהאדם דבק בו יתברך שמו כביכול קודם שנברא העולם, וזהו מדרגת ה'בוהו' בעומק פנימיות מדרגת העבודה להידבק בשורש השורשים בו יתברך שמו, אבל במדרגה של קודם שנברא העולם.

ולכן המדרגה הזאת נקראת 'בוהו' כלומר, להיות דבק 'בו' בבחינת 'נגילה ונשמחה בך' שדבקים בו יתברך שמו, אבל באיזה מדרגה של 'בו'? - במדרגה שהוא היה 'הוא' דהיינו קודם שנברא העולם, זה שלימות מדרגת ה'בוהו'.

(ב-ה ב'הו בלכפיפדיה עבודת ה')

מספר שיעור בקול הלשון 35360554

נשמע במדרגת הקול בבחינת 'הראיני את מראייך השמיעני את קולך כי קולך ערב' וכל שכן כשהוא לא הגיע לכלל מציאות של תפילה באמירה בבחינת 'לשוח בשדה' כמו שאומרים חז"ל 'שיחה זו תפילה'.

אלא הוא נמצא רק במדרגה של הבל, ואעפ"כ נאמר שם כבר "טרם יקראו ואני אענה" כי ההבל הוא שורש ועומק כח הדיבור.

ומה העומק של 'ואני אענה'? - כיון שהאדם דבק בעשרה מאמרות בכלל ובמאמר הראשון בפרט שהיה קודם שנברא העולם - שהרי זה גדר המאמר, מה שקדם לעולם שמכחו נברא העולם והרי שכל גדרו של המאמר הוא 'טרם' דהיינו דבר שקדם לעולם, וכשהאדם ע"י ה'טרם יקראו' דבק ב'טרם', ב'קדמה לעולם', ע"י כן מתקיים בו ה'ואני אענה'.

כמו שהוא יתברך שמו כביכול קיים קודם שנברא העולם והוא שורש תחילת הדיבור, כך מי שדבק באותה מדרגה של 'קודם שנברא העולם', עליו נאמר בעומק "טרם יקראו ואני אענה" - זה מה שמתגלה במדרגת ה'בוהו' דתיקון.

עומק העבודה שבמדרגת ה'בוהו' - לדבוק ב'הוא' שקדם לעולם

ובדקות, מהו ה'בוהו' לפי"ז - זהו חיבור ל'קדמה לעולם' שלא היה אלא 'הוא' יתברך שמו ואין בלתו כמו שנתבאר וזהו ה'בו-הוא' שהוא נוטריקון 'בוהו'.

והרי שראשית, האדם מתחבר לתחילת הבריאה שגם היא היתה בנעלמות אבל יתר על כן הוא מתחבר אליו יתברך שמו ש"קודם שנברא העולם היה הוא ושמו לבדו" כלשון הפרקי דרבי אליעזר הידוע, וזה א"כ שורש מציאות החיבור שהאדם מתחבר ל'בוהו'.

אוצר האותיות

גילוי ה'יש האמיתי' - תוהה ומשתומם על ה'יש שבה'

שהדבר מושג, הוא כבר לא מוגדר כשם.

מה שאין כן מצד עבודת בחינת השלילה, "תכלית הידיעה שנדע שלא נדע", הרי ש'שמים' היא התכלית המכוון, "אמיתי אחכמה והיא רחוקה ממני" (קהלת ז, כג), "וירא את המקום מרחק" (בראשית כב, ד) - לעולם זוהי בחינה של רחוק, כי הדבר נעלם ולא מושג. ומצד כך, דייקא העבודה היא להפוך כל ארץ לשמים, כלומר: לרוץ אל הלא נודע! ובעומק יותר, לבטל את הריצה, כי עד כמה שהכל לא נודע - אין מקום לריצה!

אם כן, ב"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" מונחות שתי הסתכלויות שורשיות על כל התורה כולה: מצד השגת ה'יש' - העבודה היא הפיכת השמים לארץ, ומצד השגת ה'אין' - העבודה היא הפיכת ארץ לשמים.

כלומר, יש לנו בחינה של 'ארץ ושמים', רק השאלה היא: מהי נקודת הריצה, ולהיכן.

תמיהה - מצד תפיסת ה'יש ולא מצד תפיסת האין

כאשר מבינים את שורש הדברים, וכפי שנתבאר שישנם בזה שני צדדי הסתכלות - א"כ המשך הפסוק "והארץ היתה תהו ובהו", מתבאר כמו כן באותם שני אופנים.

כבר הזכרנו את דברי רש"י: "והארץ היתה תהו ובהו" - לשון תמה ושממון, שאדם תוהה ומשתומם על בהו שבה".

ועומק הדברים: ההשתוממות של האדם, שהוא משתומם ותוהה על השממון, מעידה שיש לו תפיסה ואחיזה בצורה ההפכית לדבר. כלומר, הצד שמתגלה עכשיו לעיניו הוא "שממון", "בהו שבה", וכיון שיש לאדם היכר בהפכיות שהוא

השגת ה'יש והשגת ה'אין' בעבודת "שמים וארץ"

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום, ורוח אלקים מרחפת על פני המים" (בראשית א, א-ב). פירש": "תהו ובהו" - תהו לשון תמה ושממון, שאדם תוהה ומשתומם על בהו שבה".

ויש להתבונן מהו ענין ה'תהו ובהו' המבואר לפנינו בדברי רש"י, שהאדם "תוהה ומשתומם על בהו שבה".

והנה לשון הפסוק "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". כלל הנבראים כולם הם בבחינה של "שמים וארץ", ולעולם העבודה היא: להפוך כל שמים לארץ, ולאחר מכן לקבל שמים חדשים, כידוע. "ארץ" מלשון ריצה, "שמים" מלשון שם, ותמיד הארץ היא זו שרצה לשמים, רצה לָשֶׁם. וכאשר היא משיגה את הדבר, הרי שהיא מקבלת ריצה חדשה.

אבל באמת, ישנה הסתכלות הפוכה לגמרי, שהעבודה היא: להפוך כל ארץ לשמים!

כלומר, על פי פשוטם של דברים, "שמים וארץ" עניינם שכל שמים צריכים להיהפך לארץ, שהרי האדם רץ לָשֶׁם על מנת להשיג את הדבר, וכאשר כבר הגיע לָשֶׁם, הרי שכלפי הנקודה שהיה רץ אליה, מעתה הוא כבר איננו רץ, כי כלפיו הדבר שוב אינו שם אלא כאן. מה שאין כן מצד הבחינה המתהפכת, העבודה היא להפוך כל ארץ לשמים, ולא להפוך כל שמים לארץ.

ביאור הדברים כך הוא. "שמים" מלשון שָׁם. מצד ההשגה, הרי שה'שם' עניינו דבר שאיננו מושג לאדם, ולכן עבודת האדם היא "ארץ ושמים", כלומר: לרוץ לשמים ולהשיג את השמים, ועד כמה

ובכך לשבת יצרה, כי באמת התכלית היא התהוו! הרי שנתבארו כאן לפנינו שני מהלכים כיצד לתפוס את הביטוי של "תהו ובהו": האם לראות את התכלית כקיום ה'יש' בו, ואת התהו ובהו' כתמיהה והשתוממות, או להיפך - לתפוס את ה'שממון' כמציאות טבעית, ואת ה'יש' בו' כתמיהה והשתוממות.

סוד האחדות בעצם של ה'יש והאין

אבל בעומק, כאשר כוללים את שני הצדדים הללו שנאמרו, הרי שכלפי כל אחד מהם יש פשיטות!

כי מצד תפיסת ה'יש', הרי שה'יש' נתפס כפשיטות, אלא שהוא תמה על "תהו ובהו" - על שממון שבה". ומאידך, מצד קליטת ה'אין', הרי שה'תהו ובהו' נקלט כפשיטות, אלא שהפליאה היא על ה'יש' בו! הרי, שלכל צד יש קליטה בנפש במהלך של 'פשיטות'. וכאשר נֶאָחַד את שתי הקליטות בנפש, נקבל 'פשיטות' הן כלפי ה'יש' והן כלפי ה'אין', וזהו סוד האחדות בעצם של ה'יש והאין'!

כאשר הנפש נמצאת ב'יש', הרי שהיא מבטת על ה'אין' בפליאה, השתוממות ותמהון. ואילו כאשר היא נמצאת ב'אין', הריהי מבטת על ה'יש' בפליאה והשתוממות. אבל כאשר ישנה אחדות ביניהם, הנפש מבטת על שניהם בטבעיות פשוטה, שניהם אמת.

זהו סוד ה"מפליא לעשות". חורבן הגוף - הוא בנין הנשמה, ובנין הגוף - הוא העלם הנשמה. והרי שהנשמה מסתכלת על הגוף, על ה'יש' בו, כפליאה. ומאידך, להיפך - הגוף מסתכל על הנשמה כפליאה. ה'מפליא לעשות', האחדות ביניהם - זה סוד עולמו של משיח, של תחיית המתים.

אורות דתהו ואורות דתיקון

כידוע, יש אורות דתהו ואורות דתיקון. האורות דתהו' עניינם כאשר האור הוא למעלה מסבילת הכלי, והאורות דתיקון' עניינם כאשר גדר

בבחינה של 'ישוב' - 'יש' בו', הרי שכאשר האדם מביט ורואה 'שממון', 'בהו שבה' - הוא תמה ומשתומם על כך. התהיה וההשתוממות הללו נובעות מהכרת ההפכיות ה'יש', של ה'ישוב' - 'יש' בו', ולכך כאשר מתגלה לעיני האדם 'היפך ה'יש' - הרי שהוא מתפלא, הוא תמה, הוא משתומם על היפך ה'יש'!

כל זה, מצד תפיסת השגת ה'יש'. כי בשעה שמהלך השגת הנפש הוא בתפיסת ה'יש', הרי שכשנגלה לעיניו מהלך שאיננו בבחינת 'יש', כי הוא איננו מושג - הוא תהוה ומשתומם על המציאות הזו!

מה שאין כן מצד התפיסה המתהפכת, שהנפש מכרת עולם של 'אין', עולם של שלילה, הרי שכאשר נגלה לעיניה מהלך של שממון, אין כאן תהיה ואין כאן השתוממות על השממון, כי זהו מהלכה הטבעי של תפיסת המציאות.

תהיה והשתוממות על תפיסת מצב של שממון, הם מחמת אחיזת הנפש ומדרגתה בעולם של 'יש', ולכן כל הפכיות יוצרת אצלה תהיה והשתוממות. מה שאין כן כאשר מדרגת הנפש במהלך של 'אין' - כאן כבר אין שום תהיה בראיית שממון. להיפך! - זהו המהלך הפשוט בתפיסת המציאות, כדבר האמיתי והפשוט שיש! ויתר על כן, אדרבה, כאשר מדרגת הנפש נמצאת במהלך של שממון, הרי שבשעה שנגלה לעיניה 'ישוב' - 'יש' בו' - הרי היא תהוה ומשתוממת על ה'יש' בו'!!

נמצא ששני הפסוקים, בשני הביאורים - מהלך אחד להם: בכל דבר ודבר, יש לנו 'שמים' וארץ' כמו שהוזכר, ולענייננו לגבי בחינת ה'תהו ובהו': 'שמים' הוא שָׁם, מלשון 'שומם', ועבודת האדם כפשוטו היא להפוך כל שמים לארץ, 'ליישוב' אותו. ולאידך פירושא העבודה הפוכה: להפוך כל ארץ לשמים, כל 'יש' בו' ל'שומם'!

"לא תהו בראה לשבת יצרה" (ישעיהו מה, יח), הפסוק מתפרש בשני האופנים. כפשוטו הכוונה: לא תהוה בראה, אלא לשבת יצרה! אבל באופן השני, ההפכי: "לא", מצד עולם השלילה, לְשֵׁם תהו בראה,

האור ומהותו הינם לפי היחס שהכלי יכול לקבל.

אין לך אדם שאין בו נשמה, כאמרם ז"ל "יִיאֲמֹר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך". וכל הנבראים כולם שנקראים אדם, יש בהם בחינת נשמה - כל חד וחד לפי מדרגתו. אבל, בודאי שהכלי של כל אחד לא יכול לקבל תוקף של אורות של נשמה עליונה, אלא ישנו צמצום אורה של הנשמה על מנת שהכלי יוכל לקבל את הנשמה, את הנשמת חיים שבקרבנו.

הרי לנו, שהמהלך לאחר שנגלה עולם דתיקון, הוא התאמת האור ביחס לכלים. מה שאין כן באורות דתהו, שהכלי אינו מסוגל לקבל את הדבר, והוא נשבר.

ועומק הענין הם הדברים שנאמרו: מצד אורות דתהו, הרי שמסתכלים על הכלי כ'שממון', 'תהיה', כלומר, בפשוטו אורות דתהו עניינם שיש אור גדול למעלה מכח הסיבולת של הכלי.

אבל בעומק יותר, אין זה ענין של כמות, אלא זו מהות של אור שאין לו כלי! כלומר שהוא שולל את האופן של הכלים! לא שהאור גדול עד כדי כך שאין כלי שמתאים לו, אלא כל תפיסת מהות האור היא, שהוא תוהה על מציאות הכלי! לא שהאור לא יכול להיכנס לכלי, אלא שמצד המבט של האור - אין מקום לכלי!

זהו עומק ענין אורות דתהו שהיתה בהם השבירה: אין זה ריבוי של אור שהכלי אינו יכול לסבול כפשוטו, אלא שמצד האור אין מקום לכלים כלל!

סוד אחדות אורות דתהו עם אורות דתיקון

אמנם, מצד כך - אין קיום לנבראים! אבל רצונו יתברך שתהיה גם בחינה של כלים! וזהו סוד האחדות שדברנו עליה בתחילה, שכלפי השמים וכלפי הארץ, כלפי האורות וכלפי הכלים, כלפי שניהם - יש מצב של פשיטות.

אבל צריך לידע, שהמצב של פשיטות כלפי שניהם,

הוא בא לאחר ההפלאה כלפי שניהם.

מצד תפיסת ה'יש', כאשר האדם נולד, נקודת הרוחניות אצלו היא בבחינה של 'הפלאה', היא רחוקה. שעה שהוא יונק משדי אמו [ובדרך כלל גם לאחר מכן] הריהו נמשך אחר החומר, עד שהוא גדל. ואפילו אצל נשמות קדושות מאד, מיד בשעת הלידה, על דרך כלל אין גילוי של הנשמה במצב שההימשכות היא כולה אחר הנשמה. יש מה שמצינו אצל נשמות גדולות שאף בקטנות יש בקיעה נוראה כלפי נקודת הגוף, אבל עדיין יש לגוף כח שליטה גדול מאד, ולא נתפסת אצל האדם הפלאה כלפי הגוף, אלא כלפי הנשמה.

לאחר מכן, אם האדם זוכה - הרי שהדבר מתהפך, והוא הופך להיות אדם רוחני, והוא בועט! תוהה על תפיסת הגשמיות. אבל לאחר שהוא "הִיפְלָא" את שניהם, הוא מגיע לפשיטות של שני החלקים - הגוף והנשמה, ל"בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו). שבעצם, הן הם הדברים של 'הכנעה-הבדלה-המתקה' [כידוע מהבעש"ט].

"ה'בכל דרכיך דעהו' אומר, שיש פשיטות לרוחניות ופשיטות לגשמיות. אבל, לא גשמיות כפשוטו, אלא גשמיות בתפיסה של 'דעהו', כלומר: בהכרה שהכל נמצא מאמיתת המצאו (רמב"ם יסודי התורה א, א), וכשם שהאור העליון נמצא מאמיתת המצאו, כך גם הכלים נאמר בהם "חותמו אמת" (יומא סט ע"א).

הרי שהתכלית היא אחדות של אורות דתהו עם אורות דתיקון.

מצד פשיטות הדברים, הרי שתחילה היו אורות דתהו, והעבודה היתה לגלות את אורות דתיקון. אבל בעומק, הרי למעלה מתפיסת הזמן הכל קיים בבת אחת, ואין התכלית לבטל את האורות דתהו ולגלות את אורות דתיקון, אלא תכלית כל נפש היא לעבור את אורות דתיקון, לעבור את אורות דתהו, ולאחר מכן להגיע לנקודת ההתכללות של שני האורות יחדיו.

הבה ונתבונן: מה הכוונה כשאומרים שהכל אלקות?

יש בזה כמה הבחנות, אבל לענייננו: הקב"ה הוא מחויב המציאות, זוהי אמונתנו. [ומתוך הדברים להלן יתבארו דברי הגר"א שבא"ס אי אפשר לומר שהוא מחויב המציאות]. מה שאין כן הנבראים, הם אינם מוכרחים במציאות, כי הם תלויים ברצונו. אבל כאשר מבינים שכל דבר נמצא מאמיתת המצאו, הרי שאי אפשר להתבטא ולומר שיש דבר שהוא לא מוכרח המציאות, כי בדקות א"כ מעמידים שכביכול יש לקב"ה בחירה האם הדבר יהיה או לא יהיה, ובעומק, זוהי דקות של הגדרה באין סוף!

לומר שהקב"ה הוא מוכרח כפשוטו - חס ושלום, אבל גם להעמיד שהוא בעל בחירה והיה יכול להיות אופן הפכי - גם זה אי אפשר לומר! אלא שאמונתנו שכשם שהוא יתברך אמיתת המציאות, כך גם הכל נמצא מאמיתת המצאו, וזה גופא ההבחנה שהכל אלקות.

'הכל אלקות' כלומר, כשם שכלפי אמיתת המצאו אי אפשר לבא ולדון אם הקב"ה מוכרח בהוייתו או בוחר בהוייתו, כי לכאורה יבא השואל וישאל שאלת הבל: הרי הקב"ה הוא 'כל יכול', וא"כ כביכול הוא גם יכול למחות את המציאות של עצמו, וא"כ הקב"ה הוא לא מוכרח המציאות ח"ו! כי אם הוא מוכרח המציאות, הרי שאינו 'כל יכול', כי אין לו אפשרות למחוק את המציאות של עצמו. ואם נגיע מכח הקושיא הזו להחלטיות שהקב"ה ח"ו יכול למחות את עצמו, א"כ הוא לא מוכרח המציאות, כי אפשר ח"ו בהעדרו, כי זה חלק מכח האין סוף לבטל את עצמו!

אבל, כל הקושיות הללו הן קושיות של הבל, כי עניינם מחמת שבאים לדון באין סוף! אבל באמת, אי אפשר לומר באין סוף שהוא מוכרח המציאות ואינו יכול למחות עצמו, אבל גם אי אפשר לומר בו שהוא בעל בחירה בהגדרה חיובית.

אלא שאנחנו מגדירים אותו בשתי ההגדרות: הן בהגדרה כי 'אתה בחרתנו', שהיא היפך

כח השלילה - הכח הקודם ליש האמיתי

ה"תוהוה על שממון שבה", אין זה ענין של אדם כביכול שמתעסק בענין שאין לו תפיסה בו, שהרי על פני פשוטו עסקינן כאן בזמן שעדיין אין אדם! ואף שאפשר ליישב כפשוטו שאילו אדם היה מביט שם, כך היה נראה לו, אבל בעומק - זהו גילוי של צורת קומת בנין הנפש!

הרי עסקינן כאן בימי בראשית, עד יום הששי שנברא האדם, וברור הדבר שששה ימים אלו אינם במהלך של נפרדות, אלא כולם היו שלבים ליום הששי שבו נברא האדם. והרי, שתחילת המקרא שעוסק בענין ה"תוהו ובהו" - התוהו ובהוה על שממון שבה", הוא גופא הכלי לבנות את העולם! כח השלילה - הוא הכח הקודם ליש האמיתי. כלומר, בעבודת הנפש קודם האדם דבק בכח השלילה ואח"כ ביש האמיתי.

עומק הדברים: על פני פשוטו תופסים כידוע, שיש הדרגה של 'יש-אין-יש': יש - נבראים, אין - של הנבראים, והיש האמיתי - שזה הוא יתברך, ומצד כך האין, כח השלילה, הוא הדרך והשביל לדבוק ביש האמיתי. אבל בעומק, כל הנבראים כולם נמצאים מאמיתת המצאו, והיש האמיתי אינו רק ביחס אליו - שהוא בודאי יש אמיתי - אלא גם ביחס לנבראים, שחותמו אמת, חות"ם - תחום!!

הגבול! - הוא היש האמיתי! כל הנבראים כולם נמצאים מאמיתת המצאו, וכשם שאמיתת המצאו של עצמותו יתברך היא אמת, כך כל מה שנמצא מאמיתת המצאו. ואשר על כן, אפילו השפל שבשפלים נמצא מאמיתת המצאו, וא"כ הביטוי 'יש אמיתי' הוא ביטוי לכל קומת הנבראים, בנוסף ליש אמיתי, לעצמותו יתברך. אין לך דבר בעומק שאינו יש אמיתי, וזוכה האדם להשגה זו רק לאחר שנתעלה מן האין ליש האמיתי.

עומק האבחנה ש"הכל אלקות"

כאשר מבינים את הדברים הללו, מקבלים ביטוי בתפיסה ש'הכל אלקות'.

ההגדרה שהוא מוכרח, והן בהגדרה של 'מוכרח המציאות', שהיא היפך ההגדרה שיש תלות חיצונית שבה תלויה אמיתות המצאו ח"ו. אבל לא שהן הגדרות חיוביות שהקב"ה הוא מוכרח המציאות, כי א"כ תחזור קושיית ההבל שהזכרנו.

וכאשר מבינים את הדבר, הרי שההגדרה של 'יש אמיתי' עניינה לא בביטוי של תפיסה אם הוא 'מוכרח' או 'בעל בחירה', אלא אנחנו מאמינים שיש את אמיתות המצאו, ולא ידעין את מהותו! וכאשר מעתיקים את היסוד כלפי הנבראים, שהם נמצאים מאמיתות המצאו, זהו עומק הביטוי ש'הכל אלקות'!

העליה ליש האמיתי - בדרך דילוג

והנה זה ברור שההפלאה - התהיה על השממון - היא איננה התכלית. וכפשוטו אנחנו תופסים שזה אינו תכלית, ולאחר מכן בא עולם ה'תיקון', והוא ההבנה הפשוטה בדברי המקובלים שהתווה קדם לתיקון.

אבל בעומק, התהיה איננה התכלית, מחמת שהיא נובעת מאחיזה בנפש כיצד צריך היה להיות הדבר. אך כאשר מבינים שכשם שאת האין סוף אי אפשר להשיג, כך גם את כל הנבראים כולם הנמצאים מאמיתות המצאו אי אפשר להשיג - הרי שאין מהלך של תהו.

כח התהו הנמצא בנפש האדם, הוא כח אמצעי שנועד לבטל את השגת הנפש, את האחיזה הגמורה שלה בתפיסת ה'יש'. אבל בעומק: התהו עצמו - הוא דקות של 'יש בו!' הוא לא תהו גמור! כי עד כמה שהוא תהו גמור, הרי שאין תהיה ואין השתוממות, כי בדבר לא נודע לא שייך להשתומם!!

הרי שהתהו, הוא עדיין בדקות בחינה של 'יש בו', ולכן העליה ליש האמיתי היא דוקא בדרך של דילוג!

כלומר, מצד סדר ההשתלשלות, הרי הקב"ה היה קודם שנברא העולם, לאחר מכן נבראו עולמות התהו, ולאחר מכן עולמות התיקון, עולמות ה'יש'

של הקיום. ואם נבוא לדון בעליה 'מתתא לעילא', הרי שעולים מתיקון לתהו, ומתהו לאין סוף. וא"כ, בשלמא אם התהו היה שלילה גמורה של הנברא, הרי כיון שנעתקנו לגמרי מתפיסת הנברא ויש כאן ביטול למציאותו, ממילא הקליפה נעלמת ונגלה היש האמיתי. אבל כיון שנתבאר שהתהו עצמו הוא בדקות 'יש בו', הרי שהעליה ממנו ליש האמיתי היא בדרך דילוג. זהו עומק דברי המסילת ישרים (ריש פכ"ו) בנקודות הדבקות [שבועמק זוהי הדבקות בכל מדרגה], ש"תחילתה עבודה וסופה גמול". העומק של "סופה גמול", אין עניינו מחמת שאין כח האדם לקבל ריבוי מצד כמות, ריבוי מצד זמן של דבקות וכו', אלא זוהי מהות שהנברא אינו מסוגל לקבל, ובהכרח שיש כאן דילוג בתפיסת הנפש!

תפיסת הנפש לעולם נאחזת ב'יש בו' - הן אם זהו יש גמור, והן אם זו בחינה של תהו שהוא 'יש' בדקות, אבל עדיין עסקין ב'יש' דק. הדיילוג, לעלות מה'יש בו' לפשיטות שזכרנו בשני הצדדים, שהוא בבחינת "בכל דרכיך דעהו", ולתפוס שכל הנבראים כולם הם 'יש אמיתי' כי הם נמצאים מאמיתות המצאו - זהו דילוג בנפש, כי הוא למעלה מקומת הנפש של הנברא!

הנברא הוא 'יש' מצד תפיסתו, ותפיסת הנברא כ'יש אמיתי' היא סוד הדבקות בעולם שכולו אלקות! ואין כלי לנברא להשיג זאת, אלא 'סופו מתנה'.

ל'יש' אמיתי אין הגדרת כלי

בעומק, כאשר מבינים שהנברא מוגדר כ'יש אמיתי', אי אפשר לתת בו הגדרה של כלי, כי עד כמה שהוא יש אמיתי, הרי שאין כאן אורות וכלים, כי היש האמיתי הוא דבר לא מושג, הכל אלקות.

כאשר אנחנו מגדירים שישנה מציאות של אורות וכלים, והאור הוא למעלה מן הכלי, פירוש הדבר שאנו מגדירים שהכלי אינו יכול לסבול את האור. אבל כאשר מתבאר לנו שהכלי הוא יש אמיתי, הרי שאין כאן ביטוי של 'אורות וכלים'. כי כשם שבו יתברך לא שייך לתת ביטוי, לא של חיוב

ישנה תורה שהיא תורה של בריאה, תורה שהיא לבר, וישנה תורה שהיא תורה של אצילות, ולמעלה מכך, שהיא תורה של 'הויה'. תורה של 'אמיתת המצאו', כי קוב"ה ואורייתא חד, ואם הם חד - זה לא לבר!

הלשון שכתובה בפסוק "ברא" וכן בספה"ק שהקב"ה "ברא" נבראים, נובע מחמת שהשתא נמצאים אנו בתורה של לבוש של עולם הבריאה, כמו שכתוב בר' חיים ויטאל, ומצד שזה 'לבר', לכן אנחנו מגדירים זאת בלשון של 'ברא'.

אבל מצד התפיסה היותר פנימית, אין ההגדרה שהקב"ה פעל 'חוצה לו', שזו בחינה של בריאה. כי בעומק, אין כאן הגדרה של 'פעולה' אלא הגדרה של 'הויה', שהנבראים נמצאים מחמת אמיתת המצאו! זהו סוד התורה הפנימית, זוהי תורה שמתגלה בה אחדות של הנבראים בכוראם!

רצון מלשון רץ, מלשון ריצה: הריצה היא לחוץ! אבל בעומק, מצד תורה שהיא למעלה מהבחינה של עולם הבריאה, אין ריצה לבר, ריצה לחוץ, הכל מיניה וביה, כהדין קמצא דלבושה מיניה וביה!!

האחדות של האורות דתהו והאורות דתיקון, היא התפיסה שהכל נמצא מאמיתת המצאו, ומצד כך, הכל הוא יש אמיתי, אין השתוממות ואין תהיה, ישנה רק התכללות גמורה בא-ל חי!

(מתוך ספר על חומש פרשת בראשית מאמר 'יש האמיתי')

ולא של הפלאה, ולא של אורות וכלים בעצמותו - כך כאשר מבינים את המציאות של הנברא שהוא ה'יש האמיתי', הרי שאי אפשר בעומק להגדיר את מה שזכרנו מקודם, שהנברא מצד עצמו, מצד מדרגת הכלי שבו, לא יכול לקבל אור של 'יש אמיתי'.

זוהי הסתכלות של 'יש של נברא' על תפיסת 'יש אמיתי'. מצד ה'יש האמיתי', הרי שהדברים נמצאים מאמיתת המצאו, ואם הם נמצאים מאמיתת המצאו, הרי שאי אפשר לבא ולדון בזה מהי המהות, וא"כ אי אפשר להגדיר שהכלי לא יכול לקבל את האורות.

"בראשית ברא" - מלבר, מבחוץ

והנה לשון הפסוק: "בראשית ברא אלקים".

כידוע ישנם ארבעה עולמות, מתתא לעילא: עשיה, יצירה, בריאה ואצילות. אם כן, הלשון "בראשית ברא אלקים" מורה על לשון של בריאה, ו'בריאה' היא מלשון 'מלבר', מבחוץ!

כאשר תופסים אנו את הנבראים במדרגת עולם הבריאה - מלבר, מבחוץ - הרי שאיננו יכולים לתפוס אותם כ'יש אמיתי', כי הם מחוץ להגדרת ה'יש האמיתי'. אולם כל זה מחמת 'תורה דבריאה', שזהו הלבוש שבו עסקינן השתא. לנו יש כיום תורה של לאחר החטא, ולכן התחלקות האותיות - כמו שכותב הרמב"ן בהקדמה לתורה כידוע - היא בצורה של בראשית 'ברא' - בלשון בריאה!

אבל מצד תורה דאצילות - ויתר על כן בתורה דעתיק, תורה דרדל"א, אלף השביעי וכו' - אין לשון של "בראשית ברא" - לשון בריאה, לשון לבר, לשון לחוץ - אלא הנבראים כולם נמצאים מאמיתת המצאו, והם אינם לבר - חוצה לו, ח"ו! אלא "כהדין קמצא דלבושה מיניה וביה" (ב"ר פר' כא ד"ה דרש רבי)!!

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

בהו

סוגיות במחשבה

בהו

אוצר האותיות

'תהו ובהו'

בלבביפדיה מחשבה

בהו

פירוש בהו או ריקות והעדר או הגדרת יש ומורכב ממילות 'בו הוא', ויסוד בהו קיים בבריאת העולם במחשבה והוא ענין הדין בימים ב' ה' ו'

בדין. ופירוש ראה שאין העולם יכול להתקיים הוא הנקרא 'בונה עולמות ומחריבם'.

והרי שמידת הדין עדין נמצאת, אלא ששותף עמה מידת הרחמים, ויש להעמיד מציאות שורש מידת הדין זו במערכת הזמן שנברא בו העולם כנאמר 'ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש' (שמות לא יז), כידוע שימים ב' וה' הם ימים שבהם מידת הדין נטויה, ולכן אלו הם הימים שבתי דינין יושבין (ב"ק פב א) וזהו נמי טעם מה שנוהגים להרבות בסליחות ותחנונים בימים אלו (עיין באר היטב אר"ח קלד ג). וכן ביום השישי נמצא בו נטיה למידת הדין, שהרי הדין הראשון שנעשה בעולם בדינו של אדה"ר וקין, שאמר לו אדה"ר לקין 'מה נעשה בדינך' (בר"ר כב יג) היה ביום השישי. ויש לפרש שמילת בהו מורכבת היא מאותיות ב' ה' וו', שבהו הקודם לעולם היינו מידת הדין שבעולם שנתבאר נמצאה בימים ב' ה' ו'. והרי שבעולם דידן נשארו ימים אלו כ'בהו' ושייכים לשורש הראשון של הקלקול.

נאמר בתחילת פרשת בראשית (א ב) 'והארץ היתה תהו ובהו ורוח אלקים מרחפת על פני המים', ופירש בזה רש"י 'בהו' - לשון ריקות, והיינו שלפני בריאת העולם (דידן) היה המקום עצמו ריק. ויש להקדים בזה דמצינו שני שיטות בדברי חז"ל לפרש מילת 'בהו', דיש שפירשו וכן נראה שנקט רש"י, ש'תהו' ו'בהו' שוים הם, שפירושם הוא מצב של חדלון העדר וקלקול. אך יש מרבותינו שפירשו שאמנם תהו הוא שממון, אך לעומתו בהו אינו שלילה גמורה אלא הוא תחילת הבנין, ומילת בהו יסודה ממילות בו - הוא, דהיינו מציאות דבר יש. ונבאר ב' שיטות הללו שעולים הם כאחד, שבמדרגת הבהו יש בה גם את בחינת הקלקול בעולם וגם את בחינת עלמא דתיקון.

ידוע מאמר חז"ל כי מתחילה עלה במחשבה לפניו לברוא את העולם במידת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, עמד ושיתף עמו מידת הרחמים. והמבואר בדברי רבותינו שבעולם המחשבה הרי שבאמת נברא העולם

הקלקול במהלכי הראיה דבהו או מלשון 'בהייה' המחלק את האותיות לנקודות או מלשון 'הב' שהכלי עומד לקבל לעצמו ואינו נותן ובוה שובר הכלי

על שממון שבה'. וכלשון חז"ל (כנתיפרש בהרחבה בדברי הרמב"ן) 'תהי ביה', שפירושו הוא מתבונן ומתפלל, שנראה הדבר בעיניו כמציאות שאינה. ותהו כלשון תהום ודבר עמוק, שענינם הוא בדעת כנאמר 'מאוד עמקו מחשבותיך'. ולעומתו בהו הוא הקלקול בראיה ויש לפרשו

ונזכרו דברי רבותינו המפרשים שתהו ובהו פירושם העדר וקלקול, ויש לבארם שני קלקולים הם, התהו הוא הקלקול במהלכי הדעת ובהו הוא הקלקול בראיה. שתהו פירושו ענין תהיה בדעת שהאדם בתהייתו מעמיד הדבר כאינו. והיינו תוהה

כלשוננו שבוהה היינו ראייה שאינה ממוקדת. וביאור הקלקול הוא שכאשר הראייה ממוקדת עומדים הדברים כמצורפים, ולעומת זאת בהייה היא ראיית הנקודות כאינם מצורפות לנקודת אמצע אחת.

והרי שכשברא הקב"ה את העולם בראו בראיה של צירוף, כנאמר על בריאת העולם 'כולם בחכמה עשית' (תהילים קד כד), ונתפרש שענין חכמה הוא 'איזהו חכם הרואה את הנולד' (אבות ב ט). וכבר נתבאר פעמים רבות שאין ענין החכם כנבואה שיכול לומר על הנולד מה יהיה כנבואה, אלא עדיף החכם מהנביא במה שבראייתו רואה את הדבר כולו ממה נולד ומה יולד ממנו, (את האב שלו ואת התולדה שבו), והיינו ענין ראייה שלמה מתוקנת שמצרף הכל להסתכלותו וראייתו. ולזה מבואר הלשון על בריאת העולם 'כולם בחכמה עשית', כי גוף ענין החכמה הוא ההכללה והצירוף. ולפי"ז הקלקול שהיה בהקדם לבריאת העולם הוא מה שהיה הדבר בבחינת 'בהו' - שהראיה מחולקת ואינה מצורפת והיא ראייה מקולקלת. ונראה ששורש הדבר הוא במילת 'בראשית', שאותיותיה בהפכם הוא 'רא בשת', ובשת היינו היפך הכבוד, וכידוע שכבוד הוא ענין השלימות, דבראית כל דבר לעצמו אין מציאות של כבוד, אלא דוקא כשמצורפים כל חלקי הדבר. וזהו שנאמר 'כבוד חכמים ינחלו', שעל ידי החכמה שמצרפת כנתבאר בא הכבוד, ולכן עולה כבוד בגימ' ל"ב, שנרמז בזה ל"ב נתיבות חכמה שהם שלימות החכמה וכללות הכל שהיא היוצרת את מציאות הכבוד.

ועוד יש לפרש בבחינת הקלקול דבהו, שאותיותיה ב' וה', בהפכם הם מילת 'הב', אשר פירושה בארמית הוא התביעה לקבלת דבר, וכמו שקורא הזוהר (תיקוני זוהר, תקונא שתיטאה כב א) 'הנהו דצווחי ככלבי הב הב',

דהגדרת מציאות הבהו היינו תביעת ובקשת כל דבר לצרכו בלבד, וזה הנקרא בלשון רבותינו שבירת הכלים, כנמצא בשבת 'ביטול כלי מהיכנו', וזהו תפיסת הבהו דקלקול. וזהו בחינת קלקול העולם, כי כידוע שכל מטרת האדם הוא כמעבר, וזהו הנקרא 'מקבל בשביל לתת', ובלשון פנימית נמצא עוד מדרגה שנקרא האדם 'צינור', והיינו כמעבר שהאדם עצמו אינו שייך כלל לזה. ושורש התיקון של העולם, הוא כדאיתא בגמרא (ברכות יז ב) 'כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת', וידוע פירוש הגר"ח וולואז'ין שלשון הגמרא הוא 'בשביל' חנינא בני, שהוא כשביל וצינור שבו עובר השפע. והרי שבהו הוא הקלקול שבמדרגת בהו הקבלה היא קבלה גמורה, וזהו ענין קלקול ביטול כלי מהיכנו. ושייך קלקול זה לעצם בריאת העולם כולו, שהרי העולם נברא על ידי התורה, כנמצא בלשון רבותינו שהתורה היא כלי אומנותו של הקב"ה, שעל ידה ברא את העולם כדברי הזוה"ק הידועים (שמות קסא א) 'איסתכל באורייתא וברא עלמא', וא"כ כשברא את העולם הרי בראה כמציאות התורה שהיא כלי, היינו ענין הכלל ושלימות ותחילתה חסד וסופה חסד כמ"ש בסוטה, אך בבחינת בהו מתבטל הכלי מהיכנו כיון שאינו עומד ככלי על מנת לתת וכמעבר אלא על מנת לקבל.

וכן לאופן השני שנתבאר בבחינת הקלקול של בהו שענינו הוא בהייה וראייה שאינה מצורפת ביאור הקלקול הוא מענין זה, שהכלי אינו מצורף, דכלי בשבירתו נעשה לחלקים ודומה זה לאותיות ההופכות לנקודות. שכידוע האותיות ענינים חיבור נקודות, דוגמא שורשית לדבר, האות י' היא הנקראת בכל מקום נקודה, (הגם שגם לה יש ג' חלקים העליון התחתון והאמצעי, אך בהגדרתה הכוללת היא הנקראת

ההחרבה כנתבאר היה במה שנהפכו האותיות של התורה לנקודות. וביאור החרבה וקלקול זה, שהרי מילות התורה מורכבות מאותיות ונקודות, והנקודות עצמן אינם כתובות בתורה רק עומדות עמם בתורה שנקראות כך ונכתבות בספרים אחרים, ועמידת האותיות אינה תלויה בנקודות ועומדות הם מעצמם, (דוקא בכתב אך בהגיה אין שייך לקרוא ללא נקודות, ונקרא זה כתורה שבכתב ללא תורה שבע"פ), אך הנקודות לא יתכן שיעמדו ללא האותיות, שהרי כל ענינם הוא לנקד את האותיות, (ואף שהנקודות עומדות כרוח החיים המניעה את הכלים היינו האותיות אך מ"מ עומדות הם לשמש להם). והרי מבואר שורש הקלקול וחורבן העולמות, שנפרדו האותיות ונשארו נקודות לבד שאינם עומדות לעצמם, ואף האותיות נהפכו לנקודות.

(ואף שיש בחינה שבה מהנקודות נעשים האותיות, מ"מ בע"כ הגדרת הדבר הוא שבשורש נקודות אלו נמצא בחינת האותיות, כי בלא יסוד האותיות לעולם לא יהיו הנקודות והטעמים לבדם כלום, ורק על ידי יסוד הנקודות הוא מהאותיות הנמצאות שם בכח ובהסתרה יש להם קיום, ואז כשמתגלות האותיות בפועל הנקודות והטעמים מניעים אותם).

נקודה), וכשמוסיפים עליה ומאריכים אותה היא נמשכת לו', וכשמשכיכים ממנה עוד הרי נעשית לאות נ', (כידוע במילת 'יון' שענינה הרחבת והתפשטות הנקודה). על כן מבואר שברא הקב"ה את העולם עם התורה שהיא אותיות שהם מורכבות מנקודות, כאשר הוא בוהה באותיות הרי הופכות להיות נקודות ובהם הם נשברות, ומדרגת הבהו שוברת הכלי.

והרי נתפרש לנו שנשבר הכלי משני בחינות, מבחינת מה שכלי ענינו הכללת הדבר וצירופו לשלימות - לאותיות, וכידוע מהחיד"א שכלי הוא ר"ת כהן לוי ישראל, וכלשון הגמרא שהובאה לעיל כל העולם כולו. ובבהיה בו הרי הוא נשבר לנקודות. וכן הוא מבחינת מה שהוא הופך ל'הב', המקבל ואינו נותן, כי כלי הוא דבר העומד לנתינה, וכן מילת כלי מורכבת מאותיות כל וי', דענין כלי הוא חיבור והכללת הנקודות. ובעולם מתחבר על ידי הכלי בחינת ה' דבעשרה שכינתא שריא. ובקלקול הבהו נהפך לכלי פרטי ובהו גופא שעומד לעצמו נופל ומתחלק לחלקים - לנקודות.

וזהו מה שקיבלנו מרבתינו ששורש 'בונה עולמות ומחריבים' היה בנקודות, כי שורש

ריק אותיות קרי או מלשון ריק, והגדרת הריק היינו שהקבלה אינה עומדת לצורך דבר ואין בה הכללת הדבר אלא עומדים הדברים כמפוזרים ומפורדים

ענין השפעת השפע בלא הכח המקבל את אותה ההשפעה. וזהו ביאור מאמר חז"ל עשרה טיפין שיצאו מיוסף הצדיק, שהרי כלי נתבאר שענינו הוא כל - י, והיינו דאם יש בזה בחינת כל, שכוללת כל ה', הרי הוא כלי, וזהו עשרה טיפין, אך אם אין כלי הרי ה' פזורים עומדים לבד ואינם נכללים יחד. וזהו ביאור הפגם של יוסף הצדיק, זהו הביטול של אות ברית

והרי שנתבאר שורש הקלקול או במובן זה שבמדרגת בהו נהפך הכלי לפרטי ואינו כולל עוד וזהו שבירת הכלי וביטולו מהיכנו כאשר אינו עומד למציאות תשמישו, ומתגלה זה בעולם של הבהו, ומבואר לפירוש רש"י (ופירוש זה בחז"ל) שהוא ריקנות, שבאותו הדבר בעצמו נעשה בחינת ריק. ונבאר, דהרי ריק הוא אותיות קרי, והגדרת ענין הקרי ביאורו

ידי שבירתו. (אף שודאי שייך שעל ידי הכאה ישבר הדבר, מ"מ ביאור הדבר שכאשר אינו יכול להתכווץ לתוכו עוד אז נשבר). א"כ הרי ריק היינו שעל ידי מיעוט של רק, בין החלקים הנשברים נעשה חלל, והוא הנקרא ריק. ומבואר שקלקול הבהו נתחלק הדבר מאותיות לנקודות, ואז יש בין חלק לחלק מציאות של חלל וריק, ומי שבוהה בזה ואינו מצרף ראייתו לאחת הרי רואה הרבה חללים וריק, אך האמת שהבריאה כולה (בצורת האדם כמשי"ת להלן) מלאה היא באורו יתברך שאין לו סוף ושיעור, אך כשרואים אותם מחולק לחלקים בפזור זה מתגלה ריק.

קודש, שכשאינן כלי אין ה' מצורפים להדדי ואינם עומדים כאחד. וא"כ ריק אין פירושו שהדברים אינם קיימים אלא עומדים אך אינם מצורפים זה לזה.

ובלשון נוספת יש לבאר, שריק הוא כלשון 'רק', ומצינו שאכין ורקין הם המשמשים למיעוט, וביאור חילוקם וענינם, שאך הוא מלשון 'הכאה', והיינו שכאשר מכין את הדבר הוא מתכווץ ומצטמצם לתוך עצמו, וא"כ זה הגדרת מיעוט דאך. אך ריק שהוא בחינת מיעוט של 'רק', הוא מיעוט הדבר על

רגלי האדם אינם עומדות כדבר אחד או המתאחד ועל כן שם עומק התגלות מציאות הריק הנמצא בצורת האדם ושייך שם קרי

והחמור, וא"כ הרי שבין רגלי האדם ישנה מציאות ריק, ושם נמצא אות ברית קודש, ושם יכול שיהיה ריק היינו חלל שאינו מצטרף שהוא עומק נקודת הריק כנתבאר, ובמקום זה שייך שיהיה בו קרי.

ויתפרשו דברי הגמרא (ב"מ פד א) 'גדולה אהבה שדוחקת את הבשר' עפ"י מה שהוזכר שאכין ורקין שני עניני מיעוטים הם, דאך הוא מיעוט על ידי כיווץ, ורק הוא על ידי שבירה. וא"כ יש לבאר שכשמחבק האדם את חבירו (או אשתו) מכח האחוה שביניהם הם מתאחים, דעל ידי 'אך' (בכ' אך ענינם שוה), הממערט את הבשר על ידי שמתחבק עמו משום שמכווצו, ודבר זה שייך אף ברגלים, במקום מציאות הריק והחלל באדם.

והזכרנו שריק הוא אותיות קרי, ויש לבאר ענינם שענין הריק מתגלה בצורת האדם באבריו בין רגלי האדם, דמציאות של חלל אף שישנה בכמה מקומות בראש האדם (בגולגלתו) מ"מ הם נקבים העומדים לכלי קיבול, ואינם חלל כפשוטו אלא כחלל כלי, ואדרבה בו עובר השפע, וכן בין ידיו שאף שיכול שיהיו נבדלים זו מזו, מ"מ הם עומדות ויכולות להשתלב, וכן לחיבור בין בני האדם, כידוע שמילת ידיד היא מאותיות יד ויד שנותנים יד זה לזה, וכן בחיבוק בין בני האדם מתחברות הידים. אך רק ברגלי האדם אינם עומדות להשתלב, (כמו שמצינו שילוב ידים אך לא מצאנו שילוב רגלים), ואינם מחוברות כידים, אלא מחולקות הם כנאמר (ישעיה לב כ) 'משלחי הרגל השור

'בהו' בגימ' 'אחד' דבקלקולו הוא היפך האחד במקום הרגלים, ובעליה לרגל לבית המקדש נעשים כל ישראל אחד וכן מתגלית כל הבריאה כיחידה אחת המלאה בכבודו יתברך

ברגלים כנאמר במשלי (ה ה) 'רגליה

ולפי זה נבין שכל שורש הקלקול דבהו נמצא

העליונה יותר, שמתגלה על ידי ראייתו שכל הבריאה מלאה מכבודו והשגחתו יתברך וא"כ אין כל מציאות של ריק. וזהו ביאור מה שנקרא בית המקדש בית הכבוד, שבעליה לרגל אליו נתגלה ההיפך מהריק שמלא הוא, וזהו מכבודו יתברך.

הוזכר למעלה שיש המפרשים שתהו הוא מקום הקלקול והשבירה כהתהום, ובהו הוא מדרגת תיקונו, דהנה הוזכר בספר הבהיר והזכירו הרמב"ן, שבהו הוא נוטריקון בו הוא כנ"ל, והוא שורש עלמא דתיקון. ונבאר, שבקלקול נתבאר שענינו פיזור והב - לשון קבלה, א"כ שורש התיקון בבהו יש לפרשו כנגד מה שהוזכר בקלקולו שהוא תוהו ומחלק האותיות לנקודות, דבתיקונו הוא המחבר, וכן יתבאר מדרשת הגמרא בחגיגה (יב א) בביאור ענין בהו מן הפסוק בישעיה (לד יא) 'קו תהו ואבני בהו', ואיתא שם מהו בהו 'אלו אבנים מפולמות המשוקעות בתהום שמהם יוצאין מים'. והנה כידוע מחז"ל ששורש מילת אבן היא נוטריקון אב וכן, ויתבאר עפ"י האמור שמדרגת אב וכן היא דוקא כאשר אין הדבר בבחינת קרי אלא יש דבר המקבל את הטיפה, ולכן מאבנים אלו יוצא המים - הטיפה, והם שורש הבנין של מציאות העולם. ושייך נמי ענין בהו למדרגת בית המקדש, שהרי בית המקדש הוא צירוף של אבני ביהמ"ק. ויתבאר לפי"ז מאמר הגמרא (חגיגה ב א) 'כדרך שבא לראות כך בא ליראות', שכשאדם רואה את השכינה הוא רואה אחד אף השכינה גם היא רואה אותו כאחד, כמשנ"ת לשון הפסוק 'בבא כל ישראל'.

יורדות מות'. ויש להעמיד עוד דבהו בגימ' עולה י"ג, ומילת 'אחד' גם עולה כן, ועולה יפה שמקום המצאות הפיזור והריק הנקרא בהו הוא ברגלים שהם תרי פלגי, דכל אחד הוא חלק ואינו אחד לעצמו, והרי הבהו הוא הפכו של הגימ' שלו 'אחד'.

ונמצא שכל מדרגת הבהו דקלקול היא הפיזור שבראיה, כמבואר שמקום גילוי בחינה זו היא ברגלים (שנראה בהם הריק). ויש לדמות ענין קלקול הראיה ברגלים למה שמצינו בג' רגלים, שהם מלשון רגל, ומעיקר מצותם של הרגלים היא מצות הראיה. וכידוע שהרגלים נקראים רגלים מלשון רגליים שעולים על ידי הרגליים לרגל, (ולכן הם ג' רגלים כנגד שלושה רגליים, שאף אות ברית קודש נקרא רגל, אלא שהוא רגל קצרה). ויש לבאר לדברינו שאין העליה לרגל ברגליים היא רק כהיכ"ת לעלות למקום הראיה דצריך ביאור מה שנקראו רגלים ע"ש כן. אלא יתבאר שהעליה לרגל ענינה דוקא ברגליים, דבעליה לרגל מעלים את מדרגת הרגלים לראות את האדון ה', ועל ידי כן מצרפים אותם, וכמו שנאמר 'בבא כל ישראל', והדין הוא שחייבים כל ישראל לעלות לרגל, דבעליה יש לגלות את הכללות והאיחור של כל ישראל. ולגלות שאמנם נמצאים מפוזרים ועומדים לבד שלא בשעת הרגל, אך כשעולים לרגל לירושלים, ועומדים צופים ומשתחוים רווחים, מצטרפים כולם להדדי בעמידתם יחד. וכשעולים לרגל עולים הרגלים למדרגת הראיה שנסקרים כולם יחד בסקירה אחת כל ישראל. ועוד נוסף במה שעולים לרגל שעולים לראות את פני האדון ה' שהוא היפך מציאות הריק והחדלון במדרגה

מדרגת התיקון דבהו שהוא כגימ' שלו 'אחד', על ידי ש'בו' נראה גם 'הוא' או שגם הקבלה 'בו היא לצורך 'הוא'

'בהו' שהוא מלשון 'בו הוא', שעל ידי

בזה יתפרש בפשיטות דברי המפרשים בחינת

גם מה שכל הנבראים קיומם ממלא את כל המציאות בכבודו יתברך והכל אחד. ולבחינה השניה שנתבאר בשורש קלקול דבהו שהוא קבלה ללא נתינה, לפי זה יתפרש בו הוא, שכל מה שקורה הוא לא לעצמו אלא ל'הוא', וכאדם האומר לחבירו בו - הבא לתוכי, אבל לא לצרכי אלא להוא - בשביל אחר, ומקבל הוא לצורך המשכה. א"כ הרי לשני מהלכי הקלקול דבהו נתבאר תיקונו שהוא גימ' אחד, שכולל בו הכל ואינו מחולק, וגם הוא ממשיך לצורך האחר.

איחוד כל ישראל אם רואה אדם את ראובן רואה בו גם את שמעון, וא"כ 'הוא' - אחר שאינו נראה כאן, גם הוא נמצא 'בו', (ש'הוא' מתפרש לעולם על אחר הנוסף על אני ואתה), ושורש לכך נקודה הראשונה של 'בית' של בראשית. והרי שקלקול הבהו הוא חילוק הנקודות, ומדרגתו בצירופו ותיקונו הוא שבכל נקודה אפשר לראות שם את ה'הוא', את האחר, וכשרואה אחד רואה בו את כולם. וזהו עומק ענין כשם שבא לראות כך בא ליראות, שבא לראות את מה שהקב"ה ממלא את הכל, וכן מתגלה

כח ההולדה הוא לדמות וכמראה למדרגת האדם ועל כן הנקיבה שבה כח ההולדה הגדרתה היא מראה, ולא חשיבי אנו היינו כפרטים המתחלקים אלא כדבר אחד

במה שמוליד האדם, שהוא בכדי לראות את כל צדדי עצמו, ודומה זה למראות מכל צדדיו, שרק על ידי כך נראית תמונת האדם שלימה. וזה כח ההולדה שהתגלה בשורש השורשים לולי מציאות החטא.

וזהו הבהו דתיקון שנתגלה בבריאת העולם, שכבודו מלא עולם ואין בו ריק, ושהבריאה כולה מלאה בצורת אדם כמו שאיתא בדברי רבותינו 'שפינה מקום לנבראיו', וכל ההולדה היא מציאות האדם האחד המדמה לו. אך בקלקול ובבחינת הריק היינו שרואה האנשים כמחולקים זה מזה הרי אפים מחולקים וצורות מחולקות. ונחזור, שמדרגת התיקון של בהו הוא שמה שנראה 'הוא' באמת הוא 'בו', וזה על ידי שהמראה מראה את הדבר עצמו, וזה העלמא דתיקונא בבריאה, (אך בקלקולו הוא מדרגת קרי), ושורש כח המראה היא הנקיבה הנקראת בלשון רבותינו מראה, דעל ידי הנקיבה וכח ההולדה מתגלה הבהו דתיקון, שהוא גורם שאף שרואים אנו שבני האדם מחולקים זה מזה מ"מ אנו לא

ולפי זה יש לבאר מדרגת התיקון דבהו שבאה לצרף ולחבר את כל הנבראים כולם, כידוע מרבותינו ישנה מדרגת אדם 'מדבר', והמדרגה תחת דרגת מדבר היא דרגת בעל חי, והיינו שכשיריד האדם מצורתו בשורש נפילתו נופל תחלה לעוד אדם ועוד אדם ועוד אדם, אולם אחר כך אינו נופל לעוד אדם אלא לבהמה, כמ"ש (תהילים מט יג) 'נמשל כבהמות נדמו'. ונבין בעומק שהנה בגמרא ריש עבודה זרה (ה א) איתא שאלולי חטאו אבותינו לא היינו, ואמרו שאין הכוונה שלא היינו כלל אלא שלא היינו נחשבים. וביאור הדבר שכח ההולדה הנמצא באדם, בפשטות הוא ריבוי שיעקב הוליד את ראובן שמעון וכו' ונוספו עוד אנשים, אך בהגדרה עמוקה יש אדם אחד וכח ההולדה הוא כח המדמה, שבשביל להוליד צריך כח המדמה כידוע, וביאור הדבר שכל מציאות הנבראים שנולדים כצלמנו בדמותנו הוא באופן שיהיה מדמה לצורת האדם שהיא אחת, וכמו מראה שיש את האדם עצמו ומה שהוא נראה במראה אינו תוספת אלא עוד מראה הבא להעמיד את מראהו עצמו, וכן הוא

אלא שהם י"ב גוונים המראים את מה שבתוכו, ומקבילים לי"ב גבולי אלכסון, היינו שלימות דבר אחד, שכל אחד מראה מזוית אחרת את אותו הדבר, ומדרגתם כולם יחד היא מדרגת כנסת ישראל אשר היא הגדרה אחת והיא שורש עלמא דתיקון.

חשיבי, דיש לפרש ודאי שאין כוונת לא חשיבי שמחמת הגדול לא נחשב הקטן, אלא שלא חשיבי אנן היינו שכולנו פרטים המתחלקים לבני אדם אך הכל בא לצורך מראה להגדרת האדם האחת והרי שאין לנו חשיבות עצמית. ולפי"ז הגדרת הדבר שהיה ליעקב אבינו י"ב שבטים אין הכוונה שנוספו עליו י"ב בנים,

על ידי האשה שהיא השניה בב' ובחינתה ה' נגרם האיחוד, ונבראה מן הצלע והצד שענינה לעמוד כמראה לזכר, וזהו התיקון - לשון יפוי שנעשה על ידי הסתכלות במראה

נתבר בגמרא שיש בה חילוק בין אנשים לשדים שאין להם בבואה דבבואה.

ונפרש לפי זה אותיות הבהו, ששורש ב' הוא שניים, נקבה שנבראה שניה לאדם וה' המתגלה כאן בעולם היא האשה. וכידוע ששורש איש הוא י' והאשה הוא ה' (שבראם ה' - יה), א"כ יש לפרש שהשניים שבב' נעשים לאחד מכוון להתאחדות הזכר ונקיבה שנעשים אחד, והנקיבה שהיא השנייה מהשניים שורשה הוא ה'. והיינו דבהו הוא שהב' שבו הה' נעשים לאחד כמ"ש (בראשית ב כד) 'ודבק באשתו והיו לבשר אחד', ובעומק ביאור איחוד זה, שהרי בפסוק נאמר (ה ב) 'זכר ונקיבה בראם ויקרא שמם אדם', ומתבאר שכל ענין הנקיבה היא התפשטות מהזכר, והרי ברור ששורש הפיזור של בהו הוא שבוהה ונראה שהזכר והנקיבה הם שניים, ואם הנקיבה מקבלת לצורכה הרי אינה כלי, כיון שכל ענינה הוא חלק ולצורך הזכר, הרי לא שייך שתקבל לעצמה, וכן אין אשה אלא לבנים (תענית לא א), קבלה לצורך נתינה. ושורש התיקון שבהו הוא שהב' שבו הה' מתאחד ומתבררת ההבחנה שהנקיבה אלא אספקלריא המראה את הזכר, וזהו הנקרא בו הוא, כמשנ"ת שהוא - האחר הנפרד, הוא בו, בדבר עצמו. ואז אף זה שמולידה, הוא נראה של צורת אדם, כנתבאר.

בלשון הקודש נקרא בהו בלשון בוהק, ופירוש ענין בוהק הוא הארה (עין ערך בוהק). ויש לפרש עוד שבהו הוא שורש מילת בבואה, (אף שאינה בלשון הקודש אלא ארמית). ו'שורש' מציאות הבוהק - הארה מצינו שהיא הדבר הראשון הנברא, שנאמר ביום הראשון 'ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור', והגדרת הדבר היא שתחילת הבריאה היא לגלות את אורו יתברך, ושורש עלמא דתיקון הוא בהו כנתבאר, הרי שיש תפיסה חיצונית של הבהו כחושך על פני תהום, אך בהגדרתו בעומק הרי הוא הארה, שורש למדרגת בוהק. ובקלקול מתגלה מציאות של הארה הנבדלת משורשה, ובתיקון מתגלה שההארה זו מראה היא שנראה כולה את אותו הדבר.

ויתבאר בזה מאמר חז"ל 'אור הראשון אדם צופה בו מתחילתו של העולם ועד סופו', שההארה דתיקון כנתבאר היא מראה ומגלה שגם הנראה דבר מחולק, בשורשו הוא דבר אחד, וזהו מתחילתו ועד סופו כי כל המראות (הנראים באור) באמת הם מראה אחד. וזהו לשון בוהק שבהו הוא מאיר ומתפשט אך לא בהארה נוספת אלא אותה ההארה עצמה, וזוהי גם הגדרת בבואה שהזכרה שענינה הוא הארת והתפשטות הדבר בעצמו שנראה הוא עוד פעמים אך עצם הדבר לא נוסף. ובבואה זו

ומהו העיקר והמרכז ומהו הצדדים. ונחזור ששורש הבהו הוא עלמא דתיקון שמראה שהכל מציאות אחת ואין מלבדה. ויש לפרש עפ"י האמור ביאור ענין התיקון, שבלשון הקודש לשון תיקון אינו משמש כהיפך השבירה אלא יפוי הדבר, ויפוי זה הרי אינו איחוד בין דברים אלא תיקון מציאות הדבר עצמו, ודומה זה לאדם שלתקן וליפות עצמו רואה במראה, (אף שיש נידון הלכתי בדבר מ"מ ברור שבאמת כך היא צורת הדבר), ומבואר שכן הוא כל מציאות תיקון הבריאה, לראות שכל הנראה אינו אלא מציאות אחת, ואספקלריא המראה לו, והרי שכל מציאות הבריאה היא כנקבה ושורשה הוא בחינת הבהו.

ולפי"ז יתבאר ענין בריאתה של הנקיבה, שנבראה מן הצלע, וביאור רש"י (עירובין יח. ד"ה הצלע) צלע, לשון צד. וביאור הדבר שנבראה מן הצד, שדומה הענין למראה שקשה לראות בה את הצד, ולכן נבראה האשה להיות מראה מן הצד, ולכן עומק בריאתה היא מן הצד, והיינו להראות את כל הצדדים.

וביאור מה שעלתה במחשבה לפניו לברוא את העולם בדין, כי בלימוד ובמחשבה ההו"א היא מציאות גמורה, והיא גופא גורמת שיהיה האיחוד והתיקון גדול יותר, שאחר שנראה הדבר כמפוזר ומפורד התגלותו כאחד היא אחדות יתירה על דבר שהיה מראשיתו אחד. והמסקנא אינה סתירת ההו"א, אלא ראית כל הצדדים בשלמותם,

מדרגת בית המקדש לכפר ולתקן העוונות הוא על ידי הכיור שנעשה ממראות הצובאות ובו המים שרואה האדם עצמו בהם

לו הקב"ה לקבלם, ויתבאר להאמור דהכיור שהוא מציאות הטהרה הוא נבנה משורש המראה. וכנאמר ברבותינו שבשעת הקרבת הקרבן היה הכהן מקריב והלויים שרים ומקריב הקרבן (היינו הישראל) היה מכון ועושה תשובה, והיה הכהן מסתכל בפניו ואם היה רואה שלא עשה תשובה היו צריכים הלויים לכון עליו יותר לעוררו בתשובה. ונמצא ברבותינו שכאשר היו נשים מביאות קרבן היה הכהן מסתכל עליהם דרך מראה, וברור שאין זה היתר גרידא אלא זהו עומק הדבר, ונבאר, דבכדי להקריב את הקרבן חובה על הכהן שיקדש ידיו ורגליו מהכיור, וא"כ ברור שכיון שכל העבודה מחויבת ושורשה בכיור שהוא מן המראות הצובאות לכן היה הכהן רואה את הנשים דרך מראה. והרי שכל המביא קרבן (היינו חוטא) הוא בבחינת תהו, והוא מביא קרבן לביהמ"ק המדרגת בהו, העשוי כנזכר לעיל

והעולה מזה שגוף מדרגת הבהו היא הדבר המראה שהמציאות אחת היא ואין זולתה. וידוע מרבותינו ששורש האור הוא בבהו, ועל כן 'ויבדל אלקים בין האור ובין החשך' היינו שבאור יש כח המדמה ורואה חילוק הדברים ואיחודם, אך בחושך נראה לו 'על אדם שהוא עמוד ועל עמוד שהוא אדם', הרי שעל ידי החושך נראה לו שהוא קיים עוד פעמים, וזהו שורש בהו - בו הוא בעלמא דקלקול הנקרא חושך, שנראה לו שההוא נמצא בו, אך בעלמא דתיקון שהוא במדרגת הבהו רואה הוא שהכל נמצא בתוכו וכל הבריאה היא דבר אחד. וא"כ יש לפרש שזהו הנאמר בעומק 'ויהי ערב ויהי בקר יום אחד', כנתבאר שאחד הוא גימ' בהו.

ובכיור שהיה במקדש נמצא בחז"ל שנעשה ממראות הצובאות שהביאו הנשים ומתחילה לא רצה משה לקבלם עד שאמר

שהוא בחינת מראה, וממילא מתכפרים בו העוונות, וזה חטאת מלשון חטא - חסרון, ועל ידי הקרבן נשלם החסרון, שלמים מלשון השלמה. וזה הנקרא 'כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון', שיתגלה אז שהיתה כל הזמן הבריאה כמראה אך לא יכלו לראות בה מפאת קלקולה ולכלוכה, אולם ביום כיפור שהמראה מתנקה, דכיפור - לשון נקיון, הרי מתגלה הכיור וטהרה ונעשה מציאות הדבר שנראה שאינו אלא מראה.

ועתה אין לנו קידוש ידים ורגלים אלא רק נטילת ידים, וביאור הדבר כנתבאר לעיל ענין אכין ורקין, שעתה יש לנו חיבור רק באך, אולם הרק נגלה כקרי, כחלל, אולם לעתיד לבא באותו המקום המדמה את הריק, ברגלים שם יתגלה שהכל אחד ומציאות של מראה, ואז 'בלע המוות לנצח' הנמצא ברגליים כנא 'רגליה יורדות מות', ואז יתגלה שהכל מראה אחת והכל אינה אלא התראות של אמיתות יתברך שמו.

(ב-ה ברו כלבביפדיה מחשבה)

מספר שיעור בקול הלשון 31608403

שהוא מאבנים מפולמות שיוצא מהם מים, זוהי מדרגת הבהו דתיקון שהיה בביהמ"ק, ולכן היתה שם אבן השתיה שעליה הושתת העולם שיסודו על המים. ולכן כל כניסה לביהמ"ק בנוי על שורש הבהו, ועל ידי הכיור מתקנים ומגיעים לבהו, והיה מסלק את כל מציאות הריק והיה תופס שכל הבריאה כולה היא מראה בלבד לראות את המציאות, כנזכר לעיל שזוהי מדרגת עליה לרגל, לעלות את הרגלים למדרגת ראייה, ודוקא ראייה המראה שכל ישראל דבר אחד הם, ולכן 'כשם שבא לראות בא להראות', כי מציאות האדם הוא בצלם אלקים כנאמר בצלמנו כדמותנו, וא"כ רואה בזה הקב"ה ונראה גם כן.

ולזה יתבאר שזוהי הגדרת כפרת כל העוונות, ששורשם כולם במדרגת השבירה הראשונה, אך שבירה זו שייכת רק במציאות הקלוקל שנפרד בזה הנברא ממציאות העליון, אך מדרגת בית המקדש מכפרת, וכמקוה שהקב"ה מטהר בו את הטמאים, שהגדרת הענין נראה (מלבד ענין המים הטהורים שבטהרתם נטהר אחרים), שמקוה הוא מים ובמים רואה האדם את מציאות עצמו (שבראיית המים משתקף בהם), הרי שהתפיסה האמיתית שהנעלם הוא המציאות היחידה הוא יתברך שמו, וכל הנברא הוא כמראה לו, ותפיסה זו נגלה במים, ולכך היא מטהרת. וזהו 'ברוך המקום ברוך הוא' שבמקום היינו בית המקדש מתגלה מדרגת 'הוא' שהוא בו - עצם הדבר, וברכה היינו מלשון המשכה, דבביהמ"ק נמשך השפע כיון שמתגלה שהבראיה כולה היא התפשטות והתראות של המציאות היחידה, וזה קרבן הנקרא שלמים, שנמצא בלשון חז"ל שעושה שלום בין ישראל לאביו שבשבמים, והיינו שנגלה שהנברא אינו אלא התראות של צלם אלקים, וזה השלום. ובא זה על ידי הכיור

סוגיות במחשבה

בהו

כתב הרמב"ם (בראשית, א, א) וז"ל, וההבדל בין תהו ובהו, כי כל גשם יושקף בו שני ענינים, א. תוארו החיצוני מיוחד משולש או מרובע. ב. בנין גופו בפנימיותו, רך או קשה, נוזלי או מוצק וכדומה. ואם אין ממש בחיצוניותו, נקרא תהו, שתהו הוא ריע של אין ואפס, מאפס ותהו נחשבו לו, הנותן רוזנים לאין שופטי ארץ כתהו עשה. ואם בנין גופו בפנימיותו צלמות וללא סדרים, נקרא בהו. וע"ז אמר ונטה עליה קו תהו ואבני בהו, כי הבנאי נוטה הקו להגביל חיצוניות הבנין (היפך תהו), והאבנים מיסדים פנימיות הבנין (היפך בהו), לעומת זה אמר שהקו יהיה תהו, והאבנים יהיו בהו, ור"ל ששלשה היסודות שמהם נבנית הארץ, שהם עפר - מים - רוח, היו מעורבים זה בזה ולא נפרשו עדיין זה מזה, בענין שיסוד המים שהוא היסוד האמצעי בין יסוד העפר שתחתיו ובין יסוד הרוח שמעליו, היה מעורב בתחתיו עם יסוד העפר שתחתיו, ובעליונותו היה מעורב עם יסוד הרוח שעליו, והארץ היתה חסרה הן בחיצוניות שהיה תערובת מים ורוח וזה נקרא תהו, בין בפנימיותה היה תערובת עפר ומים, וזה נקרא בהו, עכ"ל, עיי"ש. וכן כתב בישעיה (לד, יא, פירוש המילות) וז"ל, הבנין שחלקיו שמהם הורכב רעועים רפויים וחלשים, הוא בהו, עכ"ל.

כתב הרמב"ן (בראשית, א, א) וז"ל, והצורה הנלבשת לחומר הזה, נקראת בלשה"ק בהו, והמלה מורכבת, כלומר בו הוא וכו'. ועוד אמרו במדרש ר' נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר, אות ב) וכו', ומאי בהו, דבר שיש בו ממש, דכתיב בו הוא וכו'. ויראה לי שהנקודה הזאת בלבשה הצורה והיתה בהו, היא שהחכמים קורין אותה אבן השתיה (יומא, נד, ע"ב), שממנה הושתת העולם, עכ"ל. ועיין הכתב והקבלה (בראשית, א, ד).

אולם רש"י (בראשית, א, ב) כתב וז"ל, בהו - לשון ריקות וצדו, עכ"ל. וכן כתב בישעיה (לד, יא) וז"ל, ואבני בהו - משקולות של דין חורבן, עכ"ל. וכן בתרגום תורגס, בהו - ריקנא.

וברש"ר הירש כתב (בראשית, א, ב) וז"ל, תהו, הוא מצב של ערבוביה גמורה, בו עצמים נבדלים לא יוכרו בייחודם, בהו מציין את מצב הערבוביה ככלתי נסבל מצד עצמו, כמלא סתירות וגדוש מאבקים. נמצא זה ההבדל בין תהו לבהו, תהו מציין מצב של ערבוביה, בהשפעתה האובייקטיבית על הכרתנו, ואילו בהו מציין מצד אובייקטיבי, ערבוביה כמות שהיא, עכ"ל. ועוד כתב שם, וז"ל, בהו - השורש מצוי עוד רק ב"ביי", ביטוי של צער בלשון חז"ל, עכ"ל. ועוד כתב (מקץ מג, כ) וז"ל, בהה - שורש של בהו, המבוכה וחוסר בהירות של נפש המיטלטלת בלבטיה, או השורש ביה, החוזר רק בשורשים הקרובים, בכה, בקע, והמילה תבטא הרגשת כאב, עכ"ל.

אוצר האותיות

ספר יצירה פ"א מ"יא 'תהו ובהו'

תהו זהו כח ההויות שאין בו רשימה - צורה ושם, ובהו הוא כח ההויות שיש בו רשימה - שנראות בו אותיות ומילים

המים שנאצלו מתחילה (ביום הראשון נברא המים), והובדלו מקצת מן המים להיות למטה, היינו ביום השני של מעשה בראשית שנאמר שם (א) ו'הי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים', בין מים עליונים למים תחתונים, (וכן נמצא בדברי הראב"ד ונבאר שם), והמים התחתונים הם שמרים של המים העליונים, וביאור לשון שמרים היינו הדבר הנשאר מהם, כי העליון ודאי מדרגתו גדולה מהתחתון, א"כ התחתון הוא רושם הנשאר מן המים העליונים, וכל לשון שמרים הוא מלשון רושם ושמר, היינו מה שנשאר, ודרכם של השמרים הוא שעדין יש בהם חלק מים צלולים, א"כ ביאר הגרי"א חבר, שתהו ובהו נמצאים שניהם במים התחתונים, שהם הנקראים שמרים, וחלק השמרים המעורב עם המים הוא חלק התהו, שהרי אין להם צורה - זכות, והמים הצלולים היוצאים מהם, הם הנקראים בהו. (והשמרים כיון שמעורב בהם המים אין להם קרישה, וכשמתייבשים הם הנקראים בשם טיט, ונחזור לענין רפש וטיט בהמשך).

ספר יצירה פרק א' משנה יא' 'בשלש מים רוח, חקק וחצב בהם, תהו ובהו רפש וטיט, חקקן כמין ערוגה, הציבן כמין חומה, סככם כמין מעזיבה'.

נאמרו כאן ארבעה מדרגות, תהו בהו רפש וטיט, ומתחלקות הם לשניים, תהו ובהו, רפש וטיט, ועתה עסקנו בסוגיית תהו ובהו. וביאר בזה הרמב"ן 'תהו זהו כח ההויות שאין בהם רשימה, ובהו כח ההויות שיש בהם רשימה'. ודבריו סתומים, ויש לפרש על פי המתבאר מהמשך דבריו שם, שרשימה היינו צורה של האותיות. והוא ברור שגם בתהו שנאמר עליו שאין בו רשימה אין הכוונה שאין בו כלל רשימה, שהרי לשון המשנה חקק וחצב בהם תהו ובהו, היינו שגם תהו יש בו אותיות הנעלמות, אלא דיש לפרש כוונת הדבר שאין בו רשימה שהצורה אינה מתגלית בהם במסוים ולכן הם כח הויות שאין בהם רשימה, לעומת בהו שהוא כח ההויות שמתגלית בו רשימה.

ופירש בזה ר' יצחק אייזיק חבר 'חקק וחצב בהם תהו ובהו' - רצה לומר אותם

תהו הוא השמרים שאין להם צורה דאינם זכים, והוא כנגד החסד הגורם לתהיה, ובהו הוא מידת הגבורה שהיא זכה וברורה ונמצאת במים הצלולים שבמים התחתונים

וא"כ יתבאר, שהמים שמהם התחיל בריאת העולם הם שורש החסד, וכנאמר 'עולם חסד יבנה', א"כ במדרגה זו דחסד מתגלה ענין השמרים - שורש הקליפות, שהוא רצועת המלקות להעניש בהם רשעי עולם, וכדמצינו

ויש לפרש דבריו, דמימי החסד שמהם התחיל בנין העולם, (כשיטת הראשונים שפירשו רוח אחת חכמה, רוח שתיים בינה, מים חסד, אש גבורה, ובגר"א נראה להלן שאזיל לשיטתו ופירש באופ"א), א"כ הרי משנה דידן העוסקת במים עסקה בחסד,

שיוצא משם הקליפות ועל כן בחינתו היא בשמרים העכורים, והבהו הוא הוא נקודת הברירות של הדין, ולפי זה הרי שייך ענין הבהו למשנה יב, העוסקת באש - גבורה, שהרי בהו הוא ענין האש שבמים.

ונסכם בקצרה עד השתא, דברי הרמב"ן בביאור תהו ובהו 'תהו הוא דבר שאין בו רשימה, בהו הוא דבר שיש בו רשימה', ודבריו סתומים. וביאר בזה ר' יצחק אייזיק חבר, דביחס למים העליונים המים התחתונים הם עבים יותר ונקראים שמרים, ושמרים אלו גופם מורכבים ממים ושמרים, השמרים שבהם הוא בחינת התהו, והמים הזכים שבהם - בתחתונים עצמם, הם הבהו, התהו זה הפסולת שיוצאת ואפילו הכי הקב"ה זן בחסדו ומפרנס אותם, ועל שם כן נקראת תוהו, כי מתהה היא בהנהגתה את בני אדם, שתוהים למה הקב"ה זן את הרע, וקושיא זו היא עצומה ונוראית שרואים אנו בכל עת לנגד עינינו שהקב"ה זן את הרע שבעולם ומקיים אותו, וזה מתהה בני אדם. ולעומת זאת יש את מידת הבהו שבחינתו היא האש הברורה, וזה מידת הדין המבוררת לנו, שהראוי מקבל ומי שאינו ראוי אינו מקבל. ולפי זה תהו הוא חסד, בהו הוא דין, (רפשי דעת, וטיט מלכות, כמו שיתבאר להלן).

באברהם שבחינתו חסד שיצא ממנו ישמעאל סוד הפסולת. אבל בג' ראשונות שהם למעלה מעולם הבנין שיסודם ג"ר, בהם אין מקום לקליפות להאחז בהם.

ולפי זה ביאר הגר"א חבר, שתהו בהו רפשי וטיט, הם ארבעה מדרגות קלקול כנגד ד' מידות דקדושה 'חסד גבורה תפארת מלכות' ועתה אין עסקנו ברפשי וטיט, אלא בתהו ובהו, א"כ הם העומדים כנגד חסד וגבורה, א"כ נתבאר ענין התהו שהוא חסד דקלקול כנגד מידת החסד דתיקון, והוא מידת הקב"ה שנוהג בחסד עם כל בריותיו, ואפילו עם הרשעים, וזהו מלשון 'תהו' שגורמת הנהגה זו תהייה לבני האדם, ודבר זה הוא מתהה לבני אדם כנאמר 'מדוע דרך רשעים צלחה' (ירמיה יב א), דמשם יוצאים שמרים שהם בחינת הקלקול היוצא מחסד המקביל לישמעאל שיצא מאברהם, ובישמעאל נאמר (בראשית כא יז) 'באשר הוא שם', ושמע אליו הקב"ה ונתן לו מים והחיהו, ומתגלה בזה שישמעאל שהוא פסולת היוצא מאברהם אינה נשלכת אלא הקב"ה שומע אל תפילת הגר וישמעאל ומצילו, וזהו המתהה לבני אדם.

וביאר עוד ענין הבהו, שהוא המקביל לגבורה, והיינו מה שנצרך להיות דין בעולם. והעולה בזה שהתהו הוא מימי החסד

לשיטת הגר"א יתפרשו תהו ובהו כנגד חכמה ובינה רפשי וטיט כנגד ו"ק ומלכות

ומלכות'. ולא נתפרש בדברי הגר"א פירוש תהו ובהו הנמצאים במים ועינים לחכמה ובינה, אך נתחלק כאן פירוש משנתינו לשיטת המפרשים דלעיל, לדברי הראשונים משניות ט' וי' הם חכמה ובינה, כאן בתהו ובהו מיירי בחסד וגבורה, ולשיטת הגר"א שלמד משניות ט' וי' רוח אחת שתיים רוח מרוח זה עתיק ואריך, א"כ משניות יא' ויב' העוסקות בתהו ובהו

הגר"א למד במשנה הראשונה דלא כדברי הראשונים אלא רוח אחת עתיק, רוח שתיים אריך, מים חכמה, אש בינה, א"כ יש לו לפרש משנתינו באופ"א. וביאר הגר"א 'עכשו מפרש בריאת הארץ שנבראת ממים, כמ"ש בפרק ג', (ששמים הוא מל' אש ומים, ומים הוא הארץ), והן ד' דברים שהן במים, תהו ובהו נגד חכמה ובינה, רפשי וטיט הם בתהו כנגד ו"ק

הוא יותר שייך למשנה יב' לבינה והוא מדרגת האש שבמים כנ"ל).

הם חכמה ובינה. (ולדברי הגר"א גם יש לבאר שבהו

תהו הוא קו ירוק דמים התחתונים מקוים לעלות מפגימתם לתיקונם כמים העליונים

שמשוך עליה, א"כ ענין 'קו ירוק' הוא הוא דבר שאינו עומד בצורתו הנכונה לו שהוא ירוק ומכח זה הוא מקוה לכל. (ומבואר מה שחוט של חסד משוך עליה הוא השלמת הקו הירוק, כענין שמצינו כאן לשיטת הראשונים, שהמים הם החסד הבאים להשלימים הבהו).

וביאור דבר הראב"ד, ש'קו הירוק' המבדיל בין מים למים, שהמים התחתונים מובדלים מהעליונים, הרי הם עומדים במדרגה פחותה מהם ומציאותם כשלעצמה פגומה היא, ועל כן הבדלתם עומדת בקיווי שמקוים הם תמיד למדרגת העליונים.

וקו ירוק זה הוא גם המקיף את כל העולם, ולמתבאר השתא, העולם היינו המים התחתונים, וכמשנ"ת מדברי הר"מ בוטריל, שהקו הירוק מקוים לעליונים, כדאי' מים תחתונים בוכים 'בעינן למהוי קמי מלכא'.

ובדברי הראב"ד נתפרש חצב בהם תהו 'הוא קו ירוק שמקיף את העולם, וזהו הקו הוא המבדיל בין העליונים לתחתונים'. ויש לבאר מה שנקרא קו זה המבדיל קו ירוק, שקו הוא מלשון תקוה, וכנמצא בפירוש הר"מ בוטריל, 'והר' אדוני מורי פירש תהו הוא דבר שאין לו דמות וצורה', (וזהו כדברי הרמב"ן דלעיל שאין לו רשימה, וביאורו כמשנ"ת בדברי בגר"א חבר), 'והוא מעותד לקבל כל צורה'. ונראה שזהו סוד היולי הנמצא באורך בדברי הרמב"ן בתחילת התורה, שהוא הכח המקבל כל צורה, וא"כ קו זה הוא ענין דבר העומד ומוכן לקבל צורה, וכלשון 'קוה אל ה''. וירוק בלשון חז"ל הוא כל דבר שאינו עומד בצורתו המשובחת, כנאמר בגמרא במגילה (יג א) על אסתר 'אסתר ירקרקת היתה וחוט של חסד משך עליה', והרי דירוק הוא לשון גנאי שמשום ירקרקותה לא היתה נושאת חן, ורק משום החוט של חסד

בהו שייך לבחינת האש והוא אש דמים (גבורה דחסד או גבורה דבינה)

הם לחים, והגורם להם שיתייבשו הוא האש. [ונדון בזה לקמן מה גורם למים שיקפאו, כי האש גורם להם שיתאידו, דגירסת הגר"א כמו שנתבאר לעיל בסוף המשנה שנעשה מהמים שלג - קרח, ובהכרח שיש עוד תהליך שגורם להם שיקפאו, והיא סוגיא בפנ"ע ויתבאר באורך במקו"א]. ומ"מ הרי שהאש היא המגביל למים, אש ומים הם שני צרות זו לזו, דמים מצד טבעם הם מתפשטים כחסד כמ"ש "חסד קל כל היום", והמגביל להתפשטותם הוא האש, הגבורה והדין. וא"כ זה כוונת

וביאור המשך דברי הראב"ד 'ואותן המים שיוצאים מכח הבינה דרך הנתיב עד הגבורה ומכח האש שבו מקפיאן ומקרישן', היינו שמים אלו יוצאים לשיטת הראב"ד (והראשונים) מן הבינה (משנה י') ששורשה בחכמה (משנה ט') והם ממשיכים ובאים מכח הבינה ומגיעים עד הגבורה, (ולגר"א ג"כ יתפרש שהוא גבורה מצד הבינה, אך לראשונים הוא הגבורה עצמה ממש), והרביעי זה האש, שמתפשטים מהבינה ומגיעים לגבורה, שזהו האש ממים. והיינו שכח האש שבמים הוא הגורם לעביות המים, שהאש מקפיאן ומקרישן, כי המים לכשעצמם

ראשי השור - היינו ארבעת הפנים שבמרכבה, (פני אריה לימין, פני שור לשמאל, נשר פנים, אדם אחור), והזכיר דדומה בזה רק לפני אריה פני אדם לפני נשר, דלפני השור אין בזה, דפני השור היינו מציאות הבהו - הגבורה.

הראב"ד האש שבו מקפאין ומקרישן. והרי בזה נתבאר ענין התהו.

ועוד המשיך שם הראב"ד 'ובמעשה בראשית רבה תהו דומה לג' ראשי השור פירוש לפני אדם לפני אריה לפני נשר'. ויש לבאר דג'

תהו הוא ע"ש תהיה - חסרון בתפיסת המציאות או חזרה ממהלך שנקרא דבר זה תהו, ושורשם אחד שבמדרגת תהו האותיות חקוקות זו ע"ג זו, ומשום כן בכל כתיבה של אות יש בזה חזרה מאות שלפניה וגורם שאין שייך להשיגה כי צורותם החיצוניות מכחישות זו את זו

בחז"ל (קהלת רבה פ"ג) 'בונה עולמות ומחריבן', שחזרו בזה לתהו, וכן שבעה מלכים שמתו שזהו עולם התהו. וכן לשון תוהא ומשתומם היינו בדומה לחזרו לתהו, שמצב התהייה ב'תוהא על הראשונות' אינו מתייחס למה שחוזר בו האדם למצבו שלפני העשיה שהוא בבחינת תהו, אלא עצם החזרה היא מדרגת התהו. ואדם העושה מצוה ותוהא עליה זהו התהו, שבנה עולמות ומחריבן, כמו שנא' 'ניחמתי כי עשיתי', וכמובן שיש גם חזרה בתשובה, שתוהא על העבירות שעשה, ומדרגת תהו זה ישנה לטב או לביש, דשני חזרות הללו ענינם בתהו.

ונקרא זה תהו כי האדם שמסתכל שם תוהא ואינו מבין, כי מתחילה כותב א' ואז חוזר ממנה וכותב ב', ואח"כ גם חוזר ממנה וכותב ג', וכן הוא ב'בונה עולמות ומחריבן', שאח"כ שוב בונה על גבי המציאות הקודמת וזהו התהו שבהם. הרי נתפרש לן עד השתא ב' לשונות מה הוא התהו, או שהוא תוהא ומשתומם כי אינו ניתן להשגה משום שהוא אות על גבי אות, או שתהו היינו חזרה ממהלך ראשון וכמו תוהא על הראשונות, ונתבאר בעומק דהגדרתם אחת היא, דחזרה זו היא מה שבאים האותיות האחרות ונוספות על הראשונות גורמות למה שאין צורתו ניכרת ותוהא בו האדם.

עוד המשיך 'והנה בכללן כל המציאות ר"ל מ'עולם ושנה ונפש', ואפשר שלפי מיעוט התבוננות הנבראים במעשים אשר בתהו ההוא קראם תהו מלשון תוהא ומשתומם מלשון התלמוד תהי בה פלוני, ואפשר שנקראו תהו ע"ש שחזרו לתהו או לדבר אחר, וביאור דבריו שכתב שכל המסתכל בו תוהא ומשתומם יש לבאר, כי בעומק בחינת התהו אין בו צורה, כדברי הרמב"ן 'אין בו רשימה', ועל כן תוהים בו. וביאור הענין, נראה שתהו הוא בחינת האותיות המורכבות זו על גבי זו, היינו הב' על גבי הא', וג' על גבי הב', וד' על גבי הג', הרי שכל האותיות חקוקות במקום אחד, כנאמר במשנה 'חקקן כמין תהו', שפירש בזה הרמב"ן שאין בהם רשימה, וצ"ב (כנזכר למעלה) שהרי אלו אותיות הכתב ומהו חקקן וחצבן אם אין בהם רשימה, וביאור הדבר הוא שכיון שכל האותיות ענינם זו על גבי זו הרי שצורתן מכחישה זו את זו, ולא ניכר בזה שום רשימה, ומורכבות כל הצורות יחד.

ובהמשך דבריו 'ואפשר שלפי מיעוט התבוננות הנבראים במעשים אשר בתהו ההוא קראם תהו מלשון תוהא ומשתומם מלשון התלמוד תהי בה פלוני, ואפשר שנקראו תהו ע"ש שחזרו לתהו או לדבר אחר ועוד נבאר במקומו בעז"ה', וכוננתו שחזרו לתהו היינו מה שאיתא

הרי מכחישות הצורות זו את זו. וביאור כוונתו שאין שם לא שם ולא מילה מבואר היטב שאין כוונתו שאין שם כלל צורה אלא שצורה על גבי צורה כולם גורמות לו שם ועוד שם ואות ועל גביה עוד אות ומשום כן אין לה שם או מילה או אותיות.

ובדקות אין הגדרת הענין הוא שאין כאן אותיות, דשם מורכב דוקא משתי אותיות, כדאיתא במשנה (שבת פרק יב משנה ג) 'שם משמעון' וכו', אלא משום שהאות נכתבת על גבי האות (כגון בראשית ר' ע"ג ב' ו'ש' ע"ג הר' וכו') א"א שיהיה לזה שם או מילה.

עוד המשיך הראב"ד 'מכאן יש לך להבין כי מילת תהו הנאמר כאן איננה על השממה ולא על ריקנות ולא על חרבה אלא על הויות דקות רשומות בגולם החכמה אשר אין שם ולא מלה נתפס בהם וכ"ש שהדיבור לא יתפוס באותן ההויות, ולפי שלא יתפוס לא שם ולא מלה לכן נקרא בלשון תימה ונקרא 'מהשללה' בגימ' תהו', והיינו כמשנ"ת שאין הכוונה כהעדר, אלא שעל גבי החקיקה הראשונה נחקק עוד וגרם לתהו. ופשוט שעצם הגדרת החקיקה על גבי חקיקה, לדברי הגר"א שהם המקבילים לחכמה ובינה הרי זה בחינת 'כולם בחכמה עשית', שהחכמה יכולה היא לקבל כל הצורות וכולם מושרשות בה, אך בבחינת התראותה החיצונית

בהו 'אלו אבנים מפולמות', פלמוני מלשון פה לן, ואלמוני מלשון אילם, וענינם אחד - אותיות שאינם יוצאות אל הפועל

שכענין שאלמוני הוא מלשון אלם, פלוני הוא מלשון פה לן, והיינו שכשמת אדם הרי פיו לן, ובשינת האדם שהיא אחת משישים ממוות גם סותם האדם את פיו, א"כ שורשם אחד והוא ענין פה שאינו מדבר.

והמשיך הראב"ד 'והם ג"כ הויות נעלמות אך לא כמו הראשונות בשם תהו כי ההויות של תהו נעלמות מצד עצמן ומצד משיגן, אמנם הויות של בהו אע"פ שלא נעלמו מצד עצמן כי כבר נלבשו בצורה מ"מ אין כח במשיגן לקרות להם שם אך יאלם פיו, ולפי שבהו מורה על התלבשות הצורה בחומר לכך נקרא בהו מלשון בו הוא. ונבאר דבריו, דבין בתהו ובין בבהו מדובר בחקיקה וחציבה, על כן יש לפרש חילוקם. ובתהו הרי נתברר לן שהאותיות זו על גבי זו ולכן יש בהם תהיה, א"כ הרי זהו שכתב הראב"ד שבתהו 'הם נעלמות מצד עצמן ומצד משיגן', כנתבאר שאינן מגיעות לכלל שם ומילה. אך לעומתם בהו נתלבש בצורה ויש לו שם, אך כתב בזה דמ"מ אין כח במשיגם לקרות להם שם

וביאור 'בהו' ביאר הראב"ד 'אלו אבנים מפולמות שמהם מים נובעין לעולם, ופירוש מפולמות מלשון לפלמוני המדבר, הוא מלה מורכבת מפלוני אלמוני ופי' אבנים סתומות ונעלמות מלשון אלם, אשר) לא ידובר בהם', [אם גרסי' אש יש לפרשו דמיירי באש שהיא הכח המנוגד למים אלו, ואמר שאין אש זו שולטת באבנים הללו להשחירם, ועוד שייך דיש להשלים למילת 'אשר' (וכן גרסו בכמה דפוסים) ויתפרש בפשוטו]. וביאור דבריו דנקראו אבנים מפולמות מלשון פלוני אלמוני, מלשון אלם, שפירושו הוא הוא דבר הנעלם כמו עלם בע', שכיון שאינו מדבר אין שייך לדעת מיהו.

ובלשון הר"מ בוטריל 'והרב רבי יעקב בר מאיר ממדינת גיאן כתב בספר הנקרא צניף מלוכה וז"ל, כתוב בספר יצירה לאברהם אבינו תהו זה קו ירוק בהו אלו אבנים המפולמות, מפולמות מלשון רז"ל אוצר בלום, בלום פיך, והפ"א במקום ב"ת וכו'. עיי"ש שביאר היאך מתגלה כל זה באותיות, ומדבריו מתבאר

רפש וטיט אז יש בהם עביות ויצאות לפועל באופן ששייך לקרותם, ואז הושלמה חקיקת האותיות. והרי שאותיות דכתב בכדי שיהיו כתב גמור עליהם להיות נוקשות, וזהו רק במדרגת טיט שאז מתקשות, וכמו שכתב משה רבינו את האותיות על לוחות אבנים. אך שני סיבות יש למה לא נקראו עד מדרגת הטיט, בתהו משום שהם כתובות זו ע"ג זה, ובבהו יש בהם אותיות ויש בהם שם ומילה ורק אינם קרושות דיים בכדי להקרא, ועל כן המשיגן הוא בבחינת פלמוני - שפיו לן, ואלמוני - כאילם.

והרי לפירוש הגרי"א חבר שתהו הוא החסד בהו הוא הגבורה הרפש הוא התפארת והטיט הוא מלכות, רק בבחינת המלכות אז יוצאות האותיות לשלימותם. ובמדרגת הבהו אף שקיימות האותיות במדרגת הגבורה מ"מ השתלשלו ונכרו באותיות ברורות ששייך להשיגן רק בכלי המקבלם והוא המלכות - הטיט.

וזהו שנאלם פיו, ויש לפרש דבריו, דמילת 'הוא' מורה לעולם על דבר הנסתר, היינו על גוף שלישי, ודבר נוכח הוא או אני או אתה, וא"כ בחינת בהו הוא בו הוא, דהוא דבר שיש 'בו' אך הוא 'הוא', היינו אין בו השגה ברורה לאומרה, לעומת אתה שהוא דבר הנתפס ובר השגה שעומד לפני האדם, שהוא מלשון א' עד ת', שברור לקורא כל אותיותו והגדרתו.

ומשל לזה יש להביא, לאדם שרואה שלט ובו כתב, שעומד הוא מרחוק ואמנם רואה שיש אותיות אך אינו מצליח לראות איזה הם, וכשעומד במרחק גדול מזה אינו רואה כלל צורת אותיות אלא קשקוש בעלמא, הרי שבתהו אינו רואה כלל אותיות, אך בבהו הוא רואה אותיות אך אינו מצליח להוציאם לפועל בפיו, וכאילם שאמנם יש בו אותיות ומומו הוא כמה שאינו יכול להוציאם לפועל.

וביאור מה שאינם ניתנות לקריאה, שבמדרגת בהו אינם הוקרשו לגמרי, על כן אין להם צורה גמורה, ורק בירידתם עוד למדרגת

סיכום הסוגיא

בזה גבול עד היכן מצטרפות האותיות ומגיע השפע למקום הנכון והמסוים.

ועיין עוד בשיעורי עץ חיים, שער טנתא, פ"ה, שיעור 89, בסופו. ותחילת שיעור 90.

(מתוך שיעורים על ספר יצירה פ"א מ"א)

מספר שיעור בקול הלשון 2-1129771

הרמב"ן כתב שתהו אין בו רשימה, בבהו יש בו רשימה, והיינו שבתהו יש שם ומילה אלא שזה חקיקת אות על גבי אות, אך בבהו יש בו רשימה אך אינה נקראת, ונקראת רק בטיט.

ובדברי הגרי"א חבר נתבאר שבתהו לא ניכרת הנהגת השי"ת שנראה שמשפיע טוב גם לרשעים, ודבר המתמיה הוא, משא"כ בבהו שהוא מידת הדין הרי ברורה הנהגתו. ובלשון עמוקה יש לפרש דברי המפרשים כולם בקנה אחד, שכיון שבתהו הם אות ע"ג אות, הרי כולם שוים וזכאים להנהגה אחת, הרשעים עם הצדיקים, משא"כ כשמתחלקות האותיות המצטרפות למילים יש

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב-ה / ב-ו / ה-ו

מדור רל"א שערים

ב-ה

נודע שבימים ב-ה, יש בהם תוקף של דין. ולכך ב"ד יושבים בימים אלו. והוא מושרש במדת הגבורה, גבורה ב-ה-גור. (ובדקות רמזו בה ר"ת של ג' חלקי דין, בינה - ב, גבורה - ג, הוד - ה). וביסודות שורש הדין מיסוד האש. שכאשר האש בתוקפה מתגלה להב, ל-הב, וצורת הארתה באופן של בהל, בה - ל. ומדת הדין בקו שמאל, מקום הנקבה, נקבה, נק-בה. ונודע זכר, בחינת נתינה, נקבה בחינת קבלה, קל - בה. והמבקש לקבל אומר הב-תן. בחינת זהב, זה-הב.

ונודע ששורש פגם חוה, בפגם הלבנה שאמרה א"א לשני מלכים לשמש בכתר אחד. לבנה, לן-בה. ואחר "דורות נעשה תוקף של דין, מבול. וההצלה מן הדין לנח וב"ב נעשה ע"י התבה, ת-בה. ומעין כך אצל משה (נח שורש למשה כנודע, מן המים משיתו, מן מימי המבול) והשורש לכך תחלה תהו, חורבן, מימי המבול, ואח"כ בהו, בה-ו, תיקון, ולצורך ההצלה עלתה התיבה של נח לגובה, גו-בה.

ושורש הקלקול חטא הלשון, מוציא דיבה, די-בה. ומעין כך במרגלים שהוציאו דבת א"י. ועל כך אמרו חז"ל, אתם בכיתם בכי של חנם וכ"ו. בכה, כ-בה.

וחוזר עמלק ומעורר כח של דין זה, ולכך עלה משה ראש הגבעה, גע-בה. וזהו בגדי למתק את החובה, חו-בה. וכן המן מזרעו של עמלק, נתקן ע"י חרבונה, חרו-בה.

וכאשר מתמתק הדין מתהפך לאהב אבה, א-בה, גילוי אהבה, גילוי אלופו של עולם בדין.

וגילוי זה היה במשכן שנתנן בנדבה, דן-בה, ונתקן הדין, ע"י אהליאב, אליא-בה. ושם מבין הכרובים נתגלה נבואה, און-בה. ובעיקר למשה הנקרא טוביה, טוי-בה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבה, אהב, בהלה, אביהו, אהליהב, אהלימה, איבה, ארבה, ארבעה, בינה, בהרת, בהמה, ברכה, בה, בהיר, הבל, בהו, בהן, בהק, בנה, בושה, זהב, בלהה, בלהות, להב, לבנה, מרכבה, נדבה, בניהו, ערבה, תבה, בתולה, בתיה, גבה, גבורה, גבעה, דבה, דבורה, דבלה, אבדה, הב, הבא, היטב, נבלה, הסב, שביה, בכה, הבטה, טוביה, נקבה, מצבה, נבואה, מריבה, רהב, חובה, חרבונה, יבשה, כתובה, טובה, סיבה, קיבה, תנובה.

ונודע שבימים ב-ה, יש בהם תוקף של דין. ולכך ב"ד יושבים בימים אלו. והוא מושרש במדת הגבורה, גבורה ב-ה-גור. (ובדקות רמזו בה ר"ת של ג' חלקי דין, בינה - ב, גבורה - ג, הוד - ה). וביסודות שורש הדין מיסוד האש. שכאשר האש בתוקפה מתגלה להב, ל-הב, וצורת הארתה באופן של בהל, בה - ל. ומדת הדין בקו שמאל, מקום הנקבה, נקבה, נק-בה. ונודע זכר, בחינת נתינה, נקבה בחינת קבלה, קל - בה. והמבקש לקבל אומר הב-תן. בחינת זהב, זה-הב.

ואמרו חז"ל בנדה, בינה יתירה ניתנה באשה. בינה, ין-בה. וכאשר בראה הקב"ה א"ל, היי צנועה, ושורש הצניעות מדת הבושה, בה-שו. ומתחלה נקראת בתולה, בה-תול. והכח המצרפם של הזכר והנקבה נקרא כתובה (כתב-וה. וכן) בה-כתו. ולכך אמרו לית כתובה דלית בה תיגרא, כי שורש הדין יוצר תיגרא, מריבה, מרי-בה. אולם אסור לקדש אשה קודם שיראנה שמא ימצא בה דבר מגונה ותתנגנה עליו. ולכך נצרך תחלה הבטה, הט-בה. וחשש זה נגלה בדקות בכל נישואין, ולכך יש תיגרא בפועל כנ"ל. וכאשר ח"ו מריבה זו יוצאת לפועל ממש נעשה איבה, אי-בה, בחינת איבה אשית בינך ובין זרעה.

וכח דין זה כאשר יוצא לפועל יוצר בהלה. בה-לה. אולם אצל נוק' דתיקון, רחל, שהיא עיקרו של בית, נתהפך בהלה לבלהה שפחתה. אולם אצל חוה נתגלה איבה כנ"ל, ולכך יצא הבל הב-ל, ונהרג ע"י קין, דין דקלקול. וכאשר כח דין יוצא לפועל בקלקול גמור שנהפך מענג (אהבה כדלהלן) לנגע, נעשה בהרת, בה - רת, שהוא ממראה נגעים. היפך בהיר, בה - יר, זהב, כנ"ל, וכן בהק, בה - ק, הארה.

והוא מדרגת הרשעים שאין בהם תורה ומצות, בבחינת ערבה, רע-בה. וזו ירידת אדם למדרגת בהמה, בה-מ"ה, מ"ה גימ' אדם, שנפל מדרגת אדם למדרגת בהמה, נמשל כבהמות נדמו. שנאבד מדרגת אדם. אבדה אד-בה. וראשית הקלקול התחיל באשה שנפתתה לעצת נחש, מפני שנקראת אבדה, משל לאדם שאבדה לו אבידה,

ב-ו

וכן רמוז במלת לשון, לש, ל"ש ר"ת לשון שפתים. ובצורפו לשפתים מוקטן ולכן יש בלשון אותיות ון, שהם הקטנה בלשה"ק כנודע, כגון איש-אישון וכדו'. ולכך עיקר הדיבור נקרא או על שם הלשון, שלשה ומערכת את האותיות כמ"ש לשון הרע, בעל הלשון וכדו'. וכן נקרא ע"ש השפתים, עקימת שפתיו כנ"ל.

ובעומק באותיות ב-ו, גנוזים כל כ"ב אותיות, בו הכל, וזהו שורש עולם התיקון, בהו, ואמרו רבותינו, בו - הוא, והיינו שבו נמצא הכל. ורמוז בכך שאות ראשונה בתורה ב - בראשית. ואחר כ"ב אותיות ישנה אות ו'. ואת הארץ. וכן מאות ב' עד אות ו', ישנם ה' אותיות כנגד ה' מוצאות הפה. ובהסיר ה' אותיות מן ב' עד ו' מן כ"ב אותיות, עולה י"ז, גימטריא טוב, העולה שם אהו-ה, כנודע, היוצא מן הפסוקים את השמים ואת הארץ, ר"ת אהו-ה, חותם שבו נברא שמים וארץ, כולו טוב.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבדון, אבוי, אבוס, אבות, אביהו, אביון, אבלות, אבשלום, אוב, אויב, אזוב, איבו, איוב, גיבור, בהו, בודד, בוז, בוגד, בוץ, בוקר, כוש, בחור, בטוח, בכור, בלול, מואב, במות, בנות, בניו, בעדו, ברוך, בריאות, בתואל, בתולה, גבול, גבעות, גנוב, דבורה, דובב, דיבון, כרוב, כתוב, כוכב, מבוא, מכול, מושב, מלבוש, נבואה, סובב, ערבון, עבט, עזוב, רוב, צבאות, רחוב, שבע, שבועה, תבונה, תושב, תבואה, זבוב, זוב, חבוש, חביון, חבקוק, חברון, חוב, חלבון, חרבונא, חשבון, טוב, טוביה, טבור, כבוד, כלוב, כרוב, כתוב, תושב, בול, לכנון, זבולון, נבון, משוב, נבו, נבון, נוב, נתיבות, סוב, עבות, עובר, עוגב, עורב, עובד, צבוע, צובה, רבוא, שבור, שבלול, שובב.

נודע שכ"ב אותיות, נחלקים לה' מוצאות, והם, אחה"ע, בומ"ף, גיכ"ק, דטלנ"ת, זסשר"ץ. אחה"ה מגרון, בומ"ף משפתים, גיכ"ק מחיך, דטלנ"ת מלשון, זסשר"ץ משיניים (עיין ספר יצירה פ"ד מ"ג). בומ"ף נקראים עקימת שפתיו הוה מעשה (סנהדרין סה ע"א) והוא בעיקר באותיות השפתים [עיין להרמב"ן במלחמות סנהדרין יז ע"א בדפי הר"ף ד"ה אמר הכותב. ועיין אוהב ישראל שמות, פרשת פרה]. בומ"ף עולים קכ"ח, גימטריא המילוי של ד' שמות ע"ב ס"ג, מ"ה וב"ן, היינו, מילוי וחיות ד' עולמות אבי"ע.

והנה אע"פ שעיקר אותיות בומ"ף בשפתים, כנ"ל, מ"מ נקשרים בלשון, כמ"ש בספר השם (עמ' קס"ג ד"ה למה) וז"ל, בומ"ף משתמשות בין השפתים ובראש הלשון. וכן באוצר המדרשים הביא ספר יצירה הנ"ל וז"ל, בומ"ף בשפתים, קשורות בלשון, כשלהבת קשורה בגחלת. ועוד כתב שם בספר השם (עמ' קע ד"ה בתחלת) בומ"ף בשפתים וסימן "בפום" [כלומר בפה].

ועיין באברבנאל (שמות פ"ד ד"ה ויאמר) שכתב וז"ל, הן אני ערל שפתים (משה) ולכן היה כבד הדיבור, כי לא יוכל לבטא באותיות בומ"ף. וכן עיין בספר צפנת פענח (בא ד"ה וז"ל) שכתב וז"ל, מה שאמר משה מה שמו מה אומר אליהם (שמות ג, יג) על פי מה שנאמר בשם הגאון מהר"ם, דאותיות בומ"ף היה למשה למחסור וכו'. ובשם הוי"ה כתיבתו יש בו וי", וז"ש מה אומר אליהם.

והנה בומ"ף נחלקים לב' חלקים, בו-מף. ובו הוא השורש בבחינת שנים שהם ארבע. וב' נכתב דגושה ורפויה, והרפויה קרובה בהיגוי לאות ו'. והנה אותיות השפתים מצורפים ללשון שהרי הלשון בוקעת דרך השפתים, כנ"ל. והבן שאותיות "בו" במילוי ב"ת וי"ו עולים דל"ת [כי "בו" במילוי בגימטריא ארבע מאות שלשים וארבע], ובזה מצורפים לאותיות הלשון דטלנ"ת, שהם דלת-נט.

ה - ו

ומשתלשל הדבר בכוחות המדות, ונעשה שורש מדות הרעות. גאווה, גא-וה. תאוה, תא-וה. ואזי ישנה צעקת הוי, י-וה. כי מה שהיה תחלה בבחינת גילוי, אתה, נעשה הוא, א-וה, הסתר. ועיקר כח ההסתר בהריון, וה-ירן. כי לילה ניתן להריון, זמן של הסתר. וזה נעשה ע"י מצות עונה, ענ-וה. וכן מלשון ענוה היפך גאווה, הענו מכוסה, וזהו בתיקון.

וכאשר נתקן וה, זה עולם התיקון הנקרא בהו, ב - וה, ואזי נעשה חדוה, חד-וה. ונעשה סילוק הטומאה, טמא-וה, ונתהפך לטהור, טר-וה. ונעשה שלוה, של-וה. ונגלה רויה, רי-וה. וזהו מדרגת יהודי, ידי-וה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבינהו, אדוניה, אהוב, אהוד, אודה, אוה, אויה, אורה, אוריה, אותה, אלוה, אלהינו, אמונה, אליהו, אליהוא, אמציהו, צוה, קוה, בבואה, בתוליה, גולה, בהו, הולל, הושע, היות, הלן, המון, בוהן, הרוג, התודע, בוכה, זונה, חדוה, חומה, טהור, יהודה, יהוסף, ירמיהו, יהנותן, יהושע, ישועה בכורה, לבינה, בלהות, מגורה, מכוה, מצודה, מצולה, נוה, בניהו, נינוה, עבודה, עונה, תבונה, תודה, תורה, גאוה, גוה, גולה, גרושה, דבורה, דוה, הוד, דומה, דומיה, דותה, הוא, הואיל, הרוס, הוי, הולך, הון, הומה, הושע, היו, הללו, הלוליה, המו, מהומה, מוריה, הפוך, פונה, הריון, רוה, הרמון, שנואה, שמועה, ואלה, חוילה, חומה, טובה, יאהשיהו, גבוה, יהוא, יהודי, יהויכין, יהויקים, והיו, יונה, חזקיהו, יורה, יפה, תאוה, כויה, חולה, לוה, מלוה, רוה, תושיה, תנופה, מורה, מורשה, מסוה, מנוחה, תוגה, משתחוה, נאוה, נוה, נטויה, עונה, עוזיהו, צדקיהו, צופה, צפניה, צוריה, שוה, שושנה, שונה, שואה, שלוה, שמונה, שמיצה, תהום, תולעה, תמונה.

שם הוי"ה, אותיות ה-ו, יה. והם האותיות האחרונות, חציו השני של שם הוי"ה. והוא השורש לכל ו-ה. והבן שראשית שם הוי"ה י-ה, ואח"כ נתארך אות י' ונעשה ו', וזהו במקום י-ה, ו-ה, כנודע. ואח"כ נתפשט משם הוי"ה ונעשה שם אלהים, בחינת אלוה, אל-וה.

ומאמיתת המצאו נאצלה התורה, תר-וה. כי השתא מדרגת גילוייה בבחינת ת"ר, גימט' שש, בחינת בראשית, ברא-שית, כנודע בתיקונים. ולכך אינה בבחינת אותיות י-ה, אלא בבחינת ו-ה. ו-שש. ונקראת מורשה, מורשה קהלת יעקב. מורשה, שמר-וה. וכן נקראת תושיה, תשי-וה. ומשה רבינו זכה לה, ולכך מדרגתו תמונת ה' יביט. תמונה, תמן (שמונה, שמן-וה) - וה. אולם כאשר נעשה חטא העגל נתן על פניו מסוה, מס-וה. ועיקר גילוי התוה"ק בציון, בימה"ק. מציון תצא תורה. והוא בחינת "נוה", נ-וה. והוא בהר המוריה, ירם - וה.

ועבודת האדם לדבוק במדרגה זו, ולקוות אליה, בחינת קוה, ק-וה. וכן לרצות בה, בחינת אוה, א-וה. וזהו מדרגת אמונה, אמן-וה. ועיקר כח זה נגלה בישראל הנקראים שושנה. ששנ-וה. ובפרטות ביהודה, יוד-וה. וכן באליהו שמישיב לב אבות על בנים. משיב י-ה, לו-ה, ולהיפך בנים על אבות, משיב ו - ה, לי - ה. אליהו. אל-י-וה. ושורש חיבור לב אבות על בנים, יעקב ויוסף. אלה תולדות יעקב, יוסף. ופעמים נקרא יוסף, יהוסף. וה-יסף. וכן נגלה אצל יהושע, יהונתן, אדוניה, ירמיהו, אמציהו, צדקיהו, בניהו, יונה, יאהשיהו, ועוד.

והנה שורש נפילת ו-ה, הוא בחינת תהו, ת-וה. וכן תהום, תם-וה. בחינת עולם התהו, עולם השבירה, כנודע. שהוא בחינת מצולה, מצל-וה. ועי"ז כל מדרגה גולה ממקומה למקום אחר. גולה, גל-וה. ונעשה ח"ו בחינת גילוי עריות. בא נחש על חוה. ערוה, ער-וה. זונה, זן-וה. והוא היפך בתולה, בתל-וה. ויש לה כתובה, כתב-וה. ובקלקול נהפך לגרושה, גרש-וה. והוא בחינת שואה, שא-וה.

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בהו

מילון ערכים בקבלה
בהו

בלבביפדיה קבלה

בהו

אור א"ס

עיינ רבינו בחיי (במדבר, י, לה) וז"ל, וכשיגיע היובל הגדול יחזרו כל העשר לשורשם שהוא אין סוף, וזהו הסיבה שיהיה העולם בהכרח תהו ובהו, עכ"ל.

צמצום

חלל הפנוי, הוא בחינת שורש תהו ובהו. והוא שורש לע"ז שיונק מן החלל הפנוי, ובפרטות מן הרשימו. ואמרו (ויק"ר, לג, ו) ענה נבוכדראצר ואמר להון הצדא שדרך מישך ועבד נגו, מהו הצדא וכו', ר' יוסי ב"ר חנינא אמר, צדו, מה באתם לעשות עכו"ם שלי צדו, תרגום של תוהו ובהו "צדיא".

קו

כתיב (ישעיהו, לד, יא) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו.

ועיין ליקוטים מקבלת הגאונים (סוד ידיעת המציאות מקבלת הגאונים) וז"ל, תהו - זה קו ירוק שמקיף את העולם כולו, ר"ל אמצעית המים שנעשו כדמות קו שנקפאו במשכיתן. ובהו - אלו אבנים מפולמות משוקעות, ר"ל שנקפאו המים העליונים ונעשו כדמות אבנים, עכ"ל. ועיין ספר הרעיון, וז"ל, תהו - שהוא קו, ובהו - שהוא נקודה, והנקודה מובעת במים, עכ"ל.

עיגולים

נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופם. ועיין רבינו בחיי (ויקרא, כה, י) וז"ל, וחכמי המחקר הזכירו בלשונם הכל היה מהסיבה הראשונה, והכל שב אל הסיבה הראשונה, וכו'. וכשיושלמו לעולם מ"ט יהיה תהו ובהו, וישוב הכל ליובל כמו שנאצל משם, עכ"ל.

יושר

עיינ פירוש אוצר ה' (ספ"י, פ"א) וז"ל, ב' כוחות היוצאים מב' ענינים הנקראים תהו ובהו, יתנו ההישרה אל המזגים להכנתם, עכ"ל, עיי"ש.

ישראל, ישר-אל, כנודע. ועיין זוה"ק (בראשית, פט, ע"א) א"ר אלעזר, כד ברא קב"ה עלמא, על תנאי הוה, דכד ייתון ישראל, אם יקבלון אוריתא יאות, ואם לאו הרי אנא אהדר לכו לתהו ובהו. ועיין כתבי הרמ"מ משקלוב (ליקוטים, דף שסא).

שערות

עשו איש שעיר, אדום, רומי. ואמרו חז"ל (תנחומא, בא, ד) ר' אבא בר כהנא אומר, חשך ואפלה שמשו במצרים, אבל תהו ובהו לא שמשו בעולם הזה, ועתידיים לשמש בכרך גדול שברומי, שנאמר ונטה עליה קו תהו ואבני בהו.

אזן

איתא באוצר המדרשים, גבי י' הרוגים כנגד מכירת יוסף, יצאה בת קול ואמרה, אם "אשמע" קול אחר אהפוך את כל העולם לתהו ובהו, וכששמע ר"י כך שתק, עיי"ש.

וכן בהו, נוטריקון בו-ה. ובאזן נגלה אות ה'. עיין ערך קטן הוד.

עיינ ערוך (ערך בהה) וז"ל, בהה, פרשת תהו ובהו ישבה לה הארץ, תוהא ובוהה, פירוש, בלשון יוני בעל הקורא וצורח בקול חזק, עכ"ל. ועיין מורה נבוכים (ח"ב, פ"ה) וז"ל, ובכ"ר אמרו, באמרו ית' והארץ היתה תהו ובוהו, אמרו "תוהא ובוהא", ר"ל, תאבל ותצעק על רוע חלקה, עכ"ל. וכביכול השי"ת שמע צעקתה ולכך נתחדש עולם התיקון.

חוטם

בו נגלה אות ו'. ועיין תיקונים (יא, ע"א) דאות ו' של הויה מתלבש בבהו. ועיין ספר הפליאה (ד"ה כשעלה משה למרום) וז"ל, וכשם שבראשית הוא ו' אותיות, כן מ"ב של בראשית עד ב' ובהו, צריכים כל תיבה להיות ו' אותיות, והוא בראשית, בראאל"ה, יסאתה"ש, מיסוא"ת, הארץו"ה,

נברא מתוך תהו ובהו, אינו פוגם, עיי"ש. ועיין ראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"ב) וז"ל, תהו ובהו - כי ההפסד עצמו הוא בעצמו סבה להויה, עכ"ל.

אריך

אריך, אורך, אור-ך. ובספירות, כתר. וכולל עתיק - חשך, אריך - אור. כללות ההפכים. ועיין פירוש המיוחס לר' סעדיה גאון (ספ"י, פ"א) וז"ל, ובהו - זה חשך שנברא סביב העולם קודם עלות השחר, עכ"ל. וקצ"ב מלשון הפסוק תהו - ובהו - וחשך. וצ"ל דפירושא קא מפרש. ועיין פירוש הר"מ בוטרייל (ספ"י, פ"א) וז"ל, כתב הרב ר' לוי ב"ר שלמה מחכמי לונל בפירוש התורה וז"ל, והארץ היתה תהו ובהו, תהו - הוא ההעדר, ובהו הוא ההויה, כי זה העולם השפל אינו עומד אלא במציאות ההפכים וכו', עכ"ל. ועיין מלחמות השם (מאמר שישי, פ"ד). ועיין רש"י הירש (בראשית, א, ב) "בהו", מציין את מצב הערבוביה, ככלתי נסבל מצד עצמו, כמלא סתירות וגדוש מאבקים, עכ"ל. ועיי"ש (מקץ, מג, כ) וז"ל, "בהה", שורש של בהו, (מציין) את המבוכה וחוסר בהירות נפש המיטלטלת בלבטיה, עכ"ל. ועיין מלבי"ם על אתר.

אבא

עיין גר"א (ספ"י, פ"ב, מ"ו) וז"ל, ובהו - כנגד חכמה, שהם אבנים מפולמות, שהן יו"ד, המשוקות בתהום, דאבא יסד ברתא, שמהם מים יוצאים לעולם, עכ"ל. אולם עיי"ש (פ"א, מ"א) לשון אחר שהם נגד בינה.

אמא

אמרו (כ"ר, ב, ב) והארץ היתה תהו ובהו, א"ר תנחומא, לבן מלך שהיה ישן ע"ג עריסה והיתה מניקתו (הנקראת אם) תהא ובוהא למה שהיתה יודעת שהיא עתידה ליטול את שלה מתחת ידיו, כך צפתה הארץ שהיא עתידה ליטול את שלה מתחת ידיו של אדם, שנאמר ארורה האדמה בעבורך, לפיכך והארץ היתה תהו ובוהו.

ז"א

עיין מד"ר (בראשית, ב, א) והארץ היתה תהו ובהו, ר' ברכיה פתח, גם במעליו יתנכר נער, א"ר ברכיה,

ארץ הי"ת, התהו"ב, ומ"ב של בראשית עד ב' של ובהו, הם מ"ב אותיות, ומתחלקין לז' שמות משש שש אותיות, ומלת בהו, בו-הוא, שהנאצל עם כולם נאצל, עכ"ל, עיי"ש. ועיין פרדס רימונים (שער כא, פרק יג) באופן אחר השורשי הנודע בדברי רבותינו.

פה

אורות הפה מתפשטים עד הטבור, וכן דיקנא קדישא. ועיין פרי עץ חיים (שער הסליחות, פ"ט) וז"ל, תיקון ח', נוצר חסד, שורת השערות הנמשך עד הטבור, עכ"ל, עיי"ש. ועיין בית עולמים (דף קלב, ע"א) וז"ל, וז"ש אי עתיקא קדישא דעתיקין גלגלתא קדישא קדישין מו"ס, לא אתתקן באלין תיקונים הם ז' וי"ג כנ"ל, אזי כולא הוי כלא הוי. שהיה חוזר העולם לתהו ובהו כמו שהיה בתחלה, עכ"ל.

עינים - שבירה

חורבן יוצר שממון. ועיין רש"י (בראשית, א, ב) וז"ל, בהו - לשון ריקות וצדו, עכ"ל. וכתב (ירמיה, ד, כג) "ראיתי" את הארץ והנה תהו ובהו. ועיין אבן עזרא (בראשית, שם) ובהו, אחי תהו. ועיין זוה"ק (ח"א, רסב, ע"ב).

וכן על שעה שיצאו ישראל לגלות אמרו (מדרש תהלים, קלז) א"ר אחא בר אבא, באותה שעה בקש הקב"ה להחזיר כל העולם לתהו ובהו, אמר הקב"ה, כל מה שבראתי לא בראתי אלא בשביל אלו. וכן על חורבן הבית עצמו אמרו (פסיקתא דרב כהנא, כא, ה) תני ר' חייא, מתחילת ברייתו של עולם צפה הקב"ה בית המקדש בנוי וחרב ובנוי, בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, בנוי, והארץ היתה תהו ובהו, הרי חרב, ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור, הרי בנוי ומשוכלל לעת"ל. ואמרו (בתי מדרשות, ח"ב, איוב) אמר (ירמיה) ארור היום שנולדתי בו, ובו נשרף ההיכל, ובאותו יום חזר העולם לתהו ובהו. ועיין ילק"ש (ירמיה, כה, רמז שז). ואמרו (זוה"ק, בראשית, כה, ע"ב) חרב בי מקדשא, והארץ היתה תהו ובהו.

עתיק

מעתיק מתהו ובהו לבנין (או מתהו לבהו, עיין ערך קטן חכמה, שנחלקו אם בהו כתהו, או בהו תחילת הבנין). ואמרו (ילק"ש, לא, רמז תשטו) כל מי שבא לומר העוה"ז

חכמה

עיינן גר"א (ספ"י, פ"ב, מ"ו) וז"ל, כידוע שתהו ובהו וחשך הם כח"ב למפרע, וכו'. ובהו כנגד חכמה, אבנים מפולמות שהם יו"ד המשוקעות וכו', עכ"ל.

סוד היש, "והחכמה מאין תמצא", והיא תחילת היש. ועיינן זוה"ק (ח"ב, לד, ע"ב). ועיינן ספר הבהיר (אות ב, והובא ברמב"ן) וז"ל, תהו - דבר המתהא בני אדם, וחזרה לבהו, ומאי בהו, דבר שיש בו ממש, דכתיב בו-הוא, עכ"ל. ועיינן רבינו בחיי (שם) וז"ל, תהו ובהו, חומר וצורה, וכו', ובהו הוא הצורה הנלבשת לחומר, עכ"ל. ועיינן פירוש אוצר השם (ספ"י, פ"א) וז"ל, ותדע, שאין תהו ובהו מלשון ריקות ושממה, אבל מלשון תמהון על דקותם, שאין השכל יכול להשיגם על שלימותם, עכ"ל. ועיינן בראב"ד שם ההבדל בין תהו לבהו, שתהו נעלם מצד עצמו, ובהו מצד משיגו.

בינה

עיינן ראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"א) וז"ל, הבינה היא נקראת צורה ובהו, והחכמה עליונה תהו, עכ"ל. ועיינן רמ"ק (שם) וגר"א (שם).

חכמה

חומר, בינה - צורה, כנודע. ועיינן ערך קטן חכמה בשם רבינו בחיי שבהו הוא צורה.

סוד יובל כנודע. ועיינן רבינו בחיי (ויקרא, כה, י) וז"ל, וכשיושלמו לעולם מ"ט, יהיה תהו ובהו וישוב הכל ליובל כמו שנאצל משם, עכ"ל. ועיינן עוד בדבריו (במדבר, י, לה) וז"ל, וזה סוד הנו"ן שחסר נעים זמירות מן המזמור הנקרא תהלה לדוד, לפי שאות נו"ן תורה על נפילה, וביובל הוא עתיד ליפול ויחזור לתהו ובהו, עכ"ל.

ועיינן רמ"ק באור נערב (ח"א, פ"א) וז"ל, יש תהו ובהו טוב, ותהו ובהו קליפה. תהו היינו חכמה, שהוא דבר תוהא, מקום תמיהה. בהו דבר המליכיש את התהו, דהיינו הבינה. והנה ע"י שתיים אלו, ביטול התהו ובהו שהם הקליפות וכו', עכ"ל, עיי"ש. וכן כתב הרמב"ן (בראשית, א, א) וז"ל, תהו - כלומר חומר אין בו ממש (חכמה). והיתה בהו - כי הלביש אותה צורה, עכ"ל. ועיינן ספר מלחמות השם לרלב"ג (מאמר שיש, פ"ג-פ"ד).

עד היא פגה אפקת כוכביה וכו', עיי"ש. ונער בחינת ז"א.

ושית אלפי שנים הוי עלמא כנגד ז"א, ואח"כ חד חרוב. ועיינן רבינו בחיי (בראשית, א, ב) וז"ל, ועוד יש רמז בכתוב הזה כמה ימי עולם, והוא מבואר מאוד ממה שאמרו חז"ל (ר"ה, לא, ע"א) שית אלפי שני הוה עלמא, והמשכיל יבין, לכך הזכיר מיד והארץ היתה תהו ובהו, לרמזו על אחד חרוב, גם בתיבה הראשונה של שם מ"ב (שהוא הכפלת שש בשבע כנודע) היוצא ממנו תמצא כן רמזו, כי העולם שנברא בששה יותץ ויחרב (אבגית"ץ, אבג"א - מכה, ולשון נתיצה), עכ"ל. ועיינן ראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"ב). וזוה"ק (ח"ב, קס, ע"א). וכן אמרו חז"ל (תנחומא על אתר) "יום השישי", תנאי התנה "הקב"ה עם מעשה בראשית, אם מקבלים ישראל את התורה מוטב, ואם לאו אזי מחזיר אתכם לתהו ובהו. ועיינן גר"א (בראשית, לו, לא) וז"ל, תהו - בו יישובא, בעלה, עמודא דאמצעיתא.

נוק'

סוד ארץ, עפר. וכתוב (בראשית, א, ב) "והארץ" היתה תהו ובהו. ועיינן רבינו בחיי על אתר, וז"ל, משמעות תהו ובהו, יסוד העפר שאין בו נמצא, עכ"ל. ועיינן זוה"ק (בראשית, כט, ע"ב) ובהו שליט בכלא, וארעא מינייה אתונת.

כתר

סוד יולי, כנודע. ועיינן פתחי שערים (פרצוף נוק' דז"א, פתח כה) וז"ל, בהו - חומר היולי של הארץ, עכ"ל. ועיינן רמב"ן בתחילת בראשית.

סוד אלף, כנודע. ועיינן רבינו בחיי (במדבר, י, לה) וז"ל, לכך הפרשה (ויהי בנסוע ארון) מסוימת בנוג"ן בתחילה ובסוף, לבאר כי ילך עד היובל הגדול שהוא "אלף דור" (סוד שורש הבינה בכתר) ויהיה העולם בטל, ויחזור לתהו ובהו. ומה שבאה הנו"ן הפוכה, כי כשם שמכתב האות בתיקונו כראוי מורה על קיום דבר, כך היפוך האות וביטולו מסיידורו הראוי מורה על ביטול דבר וחורבנו, וע"כ הנו"ן הפוכה, עכ"ל.

דעת

משפט. ואמרו (אוצר המדרשים, מדרש גדול וגדולה) גדול המשפט שלא חזר העולם לתהו ובהו אלא על המשפט, והיכן, בדור המבול, וכו'.

בהו לשון בהילות הדעת. ואמרו (כ"ד, ב, ד) ובהו - זה גלות מדי, "ויבהילו" (אותיות בהו בקרבו) להביא את המן.

נצח

עיין מגן דוד (אות א) וז"ל, שם בן מ"ב, היוצא מב' של בראשית, עד ב' ובהו, דרך אלפ"א ביתו"ת, והם שמות הגבורה והנצחון, עכ"ל.

ועיין ספר העיקרים (בגאולה) וז"ל, והנה אחר שהוכנו הראוים לישראל בנצחיות כל אחד במדרגתו, הנה העולם יחזור לתהו ובהו, דהיינו שיפסד צורתו, עכ"ל, עיי"ש.

הוד

עיין קהלת יעקב (ערך בהו) וז"ל, בהו - במגיד מישרים פרשת בראשית, פירוש תהו ובהו על נצח שני עמודים, ונודע שהן נצח הוד, ומשמע דתהו הוא נצח, ובהו הוא הוד, ונודע דאיהי בהוד, וע"כ בהו אותיות בו-ה, שבו מתלבש ה' דהוי"ה, עכ"ל.

יסוד

עיין זוה"ק (בראשית, לט, ע"ב) תהו ובהו וחשך ורוח, ארבע יסודי עלמא דאשתכללו בה. ובהו כנגד יסוד המים. ועיין גר"א (תיקון י"א מתיקונים אחרונים). ועיין חסד לאברהם (מעין ז, נהר יח).

עיין מערכת אלוקות (פי"ג) וז"ל, שאם יעברו עשר דורות בלא צדיק, שיחזור העולם לתהו ובהו, כי הכל מתקיים בצדיק אחד, וכענין שנאמר וצדיק יסוד עולם, עכ"ל. ועיין יונת אלם (פרק מ).

ועיין רמב"ן (בראשית, א, א) וז"ל, ויראה לי, שהנקודה הזאת בלבשה הצורה והיתה בהו, היא שהחכמים קורין אותה "אבן השתיה" (יומא, נד, ע"ב), שממנה נשתת העולם, עכ"ל.

מלכות

אבן. וכתוב (ישעיה, לד, א) ונטה עליה קו תהו ואבני תהו. ואמרו חז"ל (חגיגה, יב, ע"ב). ועיין אפיקי ים, שם) ובהו, אלו אבנים מפולמות. ובקלקול אמרו (תיקונים, יא, ע"ב) ובהו - אבנים מפולמות, דא קליפה תנינא דאגוזא, קשה כאבן.

חסד

מים. ועיין רד"ק (בראשית, ו, יג) וז"ל, כיון שכסה המים (במבול) הרי היא נשחתה וחזרה לתהו ובהו, עכ"ל. ועיין רמב"ן (שם, א, א) וז"ל, בראשית בריאת הרקיע והיבשה לא היה בארץ ישוב, אבל היתה תהו ובהו מכוסה במים, עכ"ל. ועיין ספר יצירה (פרק א). ובפירוש המיוחס לר' סעדיה גאון שם כתב, וז"ל, ומאותם המים חצב תהו ובהו, עכ"ל. ועיין ראב"ד (שם, פ"א, מ"א) וז"ל, ביוצרי החסד נתעלמו כל מציאות החכמה והבינה, עד שיתדמו מעשה החסד מעין תמונת החכמה לתהו, ומעין תמונת הבינה לבהו, עכ"ל.

גבורה

קין שורש הגבורות, כנודע. ואמרו (כ"ד, ב, ג) ובהו - זה קין שבקש להחזיר את העולם לתהו ובהו.

עיין ספר הפליאה (ד"ה או מים ירה) וז"ל, בהו - אלו אבנים המפולמות משוקעות בתהום, ומהם מים יוצאים בעולם, ר"ל אבנים המפולמות הם חסד ופחד, משוקעות בתהום היא הבינה, עכ"ל, עיי"ש.

תפארת

תורה. ועיין סנהדרין (צז, ע"א), וביד רמה (שם), שני אלפים תהו ובהו, שלא היו עוסקים בתורה. ועיין פענח רזא (בראשית, א, ב) וז"ל, והארץ היתה תהו ובהו - בגימט' אלפים שנה לא תורה, עכ"ל. ועיין בעל הטורים (שם). ואמרו (שהש"ר, א, נא) רבנן אמרי, רעייאתא דעולמי שקבלו תורת, שאילו לא קבלוה הייתי מחזיר עולמי לתהו ובהו, דאמר ר' חנינא בשם ר' אחא, אחא, כתיב (תהלים, עה) נמוגים ארץ וכל יושביה אנכי תכנתי עמודיה סלה, אילולי שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, היה העולם מתמגמג, ומחזור לתהו ובהו, ומי ביסם העולם, אנכי תכנתי עמודיה סלה, בזכות אנכי ה' אלקיך תכנתי עמודיה סלה. ועיי"ש (ז, א). ורות"ר (הקדמה, א). וזוה"ק (בראשית, פט, ע"א), ועוד. ועיין שבת (קט, ע"ב), ופסחים (סח, ע"ב). וירושלמי (ע"ז, פ"ב, ה"א).

וכו', ומורה על תוכניות הריקני שבדבר שסופו להתמלאות, ושורש המלה האות ב' לבד, שהוא מורה על התוך, "בבית", "בעיר", "עכ"ל, עיי"ש. ועיין הכתב והקבלה (בראשית, א, ב).

יחידה

בהו, גימט' אחד. ועיין זוה"ק (ח"ב, קעו, ע"ב) שיתא אלפי שנין תליין בשית אקדמאי, שביעאה עלייהו, דאתתקף בלחודי, ואתחריב כלא בתריסר שעת, דכתיב והארץ היתה תהו ובהו וגו', "תליסר" יקים לון ברחמי ומתחדשן בקדמיתא.

ועיין תורת חכם (דף קסט, ע"ב) וז"ל, והיחידה נקרא בהו בערך העליון, ונקרא תהו בערך התחתון, נמצא שהכל מיוסד על ערכי הכינוים, עכ"ל.

שבועה. ואמרו (זוה"ק, ח"ב, קטז, ע"א) מאן דאומי בשמיה לשקרא, כאילו הרס בניינא דשמיא וארעא, ואהדר עלמא לתהו ובהו.

ועיין קהלת יעקב (ערך בהו) וז"ל, בהו בא"ת ב"ש גימט' עת, שהוא במלכות, עכ"ל.

נפש

מעשה. ואמרו (ב"ר, י, ב) כל זמן שהיה העולם תהו ובהו ולא נראית מלאכת שמים וארץ, כיון שנעקר תהו ובהו מן העולם נראית מלאכת שמים וארץ. וזש"כ, "וינפש", ודו"ק. ובתפלת ר"ה אומרים, כי כל מעשינו תהו ובהו.

רוח

וכתיב (בראשית, א, ב) והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים. ואמרו (מדרש זוטא, איכה, א) מי יתן ראשי מים - אמר הקב"ה, הלואי הנחתי עולמי תהו ובהו כשם שהיה, שנאמר ורוח אלקים מרחפת על פני המים.

ועיין עוד בפירוש ר"י ברצלוני (לספ"י, פ"א) וז"ל, באויר הנקרא תהו ובהו נראין כל המעשים אשר ביארנו כמו הגשמים והעבים והקולות והברקים כחמת הצור, וכו', כי תהו ובהו הוא אויר נח, והרוח אינה נחה אלא מרחפת, עכ"ל, עיי"ש.

נשמה

נשמה, נשימה, היפך שממה. וזהו בחינת בהו דקלקול, שממה, בהו דתיקון, בחינת נשמה, בינה. עיין ערך קטן בינה. ועיין צל"ח (ברכות, ס, ע"ב) וז"ל, דבהו היינו לבושת צורה וכו', ונראה שהנשמות תיכף בבריאת העולם יש מאין, אבל אינם לובשים צורה להיות מוכן להיכנס בגוף, וכו', וזה נקרא יצירה (צורה - בהו) ציור הדברים, וזה אינו נעשה אלא קודם שנכנסת בגוף.

חיה

החכמה תחיה את בעליה. ועיין חשק שלמה (שורשים, בהו) וז"ל, וירצה במלת בהו, תוכניות שלו,

מילון ערכים בקבלה

בהו

בהו, אותיות שניות יהו, בגימט' אהי"ה, אשר בו גובר על תהו, א"ל מהו תהו, א"ל אוי, א"ל מהו אוי, א"ל מתה"ו, פירוש תהו תי"ו ה"א ו"ו, אותיות שניות, אוי, כשהמקבלים ישירים וטובים, הקב"ה נמצא בבה"ו הוא אהי"ה משקיע את התהו הנמצא בו אוי, ואם לאו הקב"ה נעלם מבה"ו ונמצא אוי בעולם, עכ"ל.

ואולם, גם בעולם התיקון עצמו, בהו, יש תהו ובהו. וכתב בתורת חכם (קסט, ע"ב) וז"ל, מ"ש מורי הרב ז"ל, שרישא דלא אתידע היא הבחינה אמצעית הנקראת אפס, ר"ל שנקרא אפס בערך התחתון, ומ"ש שתהו ובהו הם הניצוץ והיחידה נקרא בהו בערך העליון ונקרא תהו בערך התחתון, נמצא שהכל מיוסד על ערכי הכינוים, עכ"ל. וכפשוטו עתיק - תהו, א"א - בהו. כ"כ באבן ספיר (ערך בהו). ומתפשט, ונקרא כתר תהו, וחכמה בהו, עיין עץ חיים (שער מב, פ"ג). ומתפשט, ונקרא החומר שנותן אבא לולד, תהו, והצורה, הנפש שנותנת אמא, נקרא בהו. עיין דברי שלום (דף ה, ע"ב, על מבוא שערים). ועיין ראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"א) וז"ל, הבינה היא נקראת צורה ובהו, והחכמה העליונה תהו, עכ"ל. וביאר בלשם (חלק הביאורים, שער טנת"א, אות לא) וז"ל, תהו ובהו הנאמר כאן, אין הכוונה על השממה ולא על הריקנות ולא על חרבה, אלא הם הויות דקות נעלמות, וכו', ונקרא תהו מלשון תהוה ומשתומם, משום שנלאה ההשגה להשיג מה שהוא, וכן בהו הם ג"כ הויות נעלמות, אך לא כמו הראשונות, וכו', תהו נעלם מצד עצמו, בהו נעלמת מצד משיגו, עכ"ל, עיי"ש.

כתב רבינו בחיי (בראשית, א, ב) וז"ל, יש בידינו קבלה בפסוק זה של בראשית שממנו יוצא שם בן מ"ב, המיוחס למדת הדין, עד בי"ת של בהו, עכ"ל. אולם בויקרא (טו, טז) כתב וז"ל, אויר - מים - אש, וכך הסדר, מים מרוח, אש ממים (ספ"י, פ"ב, מ"א), מים מרוח, וזהו שכתוב (בראשית, א, ב) בהו, עכ"ל. והרי שבהו זה מים, שהוא קו ימין - חסד.

ו**כתב** במבוא שערים (ש"ו, ח"ב, פ"י) וז"ל, תהו כי אין ניכר בו ציור מה ענינו עד שיורכב, מאחר שקנה הצורה שהוא הנפש נקרא החומר והצורה יחד בשם בהו, ואז נתהוו הד' יסודות ארמ"ע בחומר וצורה, ואז נקרא בהו יחד שניהם, עכ"ל. והרי שחומר וצורה, שורשם חסד ודין, יחד נקראים בהו, ודו"ק. ועיין עץ חיים (שער דרושי אבי"ע, פ"ג).

ו**כתב** במאורי אור (ערך בהו) וז"ל, בהו נקרא חסד, דבר המלביש את התהו, שהם מלכי אדום שיצאו מבינה הנקראת תהו, ועכ"ז בהו גימט' אתוון דאלהי"ם, עכ"ל. והיינו כנ"ל שהחומר תהו, והצורה יחד עם החומר הוא בהו. והתהו הוא דין, ובהו מלבישו בחסד, ולכך יש בו גם דין וגם חסד. וכן הבהו עצמו גנוז בו כל ארמ"ע, ולכך יש בו גם חסד וגם דין.

ומכח חיבור הבהו עם התהו, נמשך כח הבהו להחזיק לתהו, וכמ"ש (זוה"ק, ח"א, יא, ע"ב) תהו, דא חנק דכתיב קו תהו חבל מדה בהו, דא סקילה, אבנין דמשוקעין גו תהומא (תהו - תהום) רבא לעונשא דחייבא. ולהיפך בתיקון, גובר בהו על תהו, כמ"ש בספר הפליאה, וז"ל,

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בהו - אבהונוס - בוהן - בוהק - אבהו

מילון ערכים בארמית

בהו – אבהונס – בזהו – בזהו – אבהו

וקרוב לכך בהק, ונקרא בארמית בזהו, וכמ"ש (נדה, יט, ע"א) ההוא בזהו מיקרי. וז"ל האור החיים (ויקרא, יג, ו) מספחת היא - פירוש אינו צרעת, כדרך שאמר (להלן פסוק לט) בזהו הוא, עכ"ל. היינו שנחשב ספחת, מלשון דבר שנספח ואינו שייך לכאן כלל, אלא נראה מיותר, והבן. והבן שיש שנראה כמיותר מפני שנוטה לצד לעצמו, כבוהן. ויש שנראה מיותר מצד מראהו, כבוהק. ויש שנראה שמיותר מפני גובהו.

ומאידך מצד התיקון, בהו דתיקון, שונה ובולט מאחרים לטובה. ונראה שע"ש כן נקרא ר' אבהו, אותיות א-בהו, וכן אב-בהו, שהוא אב לכל בחינת בהו. ובדרך רמז, כתיב (בראשית, ב, ב) וישבת ביום השביעי, ר"ת בהו, ושבת בהו דתיקון, והבן. וכאשר ח"ו מנסה לגבור התהו על הבהו, זהו מעין מבול, ונאמר (שם, ט, יד) ונראתה הקשת בענן, ר"ת בהו, והיינו קיום הבהו ע"י הקשת, ואי שליטת התהו על הבהו.

ושורש התיקון השלם, הוא אורות דתהו בכלים (דתיקון) דבהו, כלשון חב"ד. וזהו הארת משיח. ורמז לדבר, כתיב (שם, יט, לז) ותלד הבכירה בן, ר"ת בהו, וזהו שורש משיח, ודו"ק.

כתב בערוך (ערך בהה) וז"ל, בהה, פרשת תהו ובהו ישבה לה הארץ, תהוא ובוהה, פירוש בלשון יוני, בעל הקורא וצורח בקול חזק, עכ"ל. והביאור, כי האדם נקרא מדבר, אולם בעלי חיים אין בהם כח דיבור, אלא השמעת קול, ודיבורם זה עם זה אינו ע"י דיבור עם האותיות, אלא סימנים של השמעת קול, וזהו הנקרא שיחת עופות ושיחת דקלים. וכאשר האדם קורא וצורח בקול חזק, זהו מעין השמעת קול של בהמה, וזהו בהה, אותיות בהמה, בהה-ם. וזהו בהו שנפל לתהו.

וכתב בערוך השלם (ערך אבהונס) וז"ל, מאי אבהונס, חמר סלק (ירושלמי, כלאים, פ"ח, ה"ג). כן גרס בעל הערוך בערך לובדקס, וגרסת נוסחאות שלנו אבחטוס. ובלשון יוני חמור נקרא הונס. ופירוש אבהונס, חמור של ציה ומדבר חרב, והוא הנקרא חמור סלק, עכ"ל. וזהו אבהונס, בהו - הונס, והיינו שהבהו נפל לתהו, כנ"ל, מדרגת בהמה בכללות, ובפרטות בהמה שנמצא במקום חרב ושמם, כתהו, לשון ששמו, כמ"ש רש"י (בראשית, א, ב), וזהו חמור של ציה ומדבר חרב, והבן. ולשיטת רש"י שם, שבהו זהו ריקות, א"כ חמור זה במדרגת בהו ממש.

ומילת בזהו, אותיות בהו-ן. ובוהן הוא לשון מיותר, מפני שנראה כאצבע מיותרת (עיין יריעות שלמה, חוברת ג, יריעה ד, ד"ה אבל הרמב"ם). ועולם הבהו כשנופל לתהו, וכנ"ל, נראה כדבר מיותר, והבן, ולכן דומה לבוהן.

מדור ליקוטים

עבודה
מחשבה
קבלה

ליקוטים

בהו

עבודה

מדרגת בהמה - מ'מחריבן' שזה בבחינת 'בהו'

שהיא עשתה מעשה בהמה ולכן קרבנה הוא ממאכל בהמה. אבל

בהרחבה יותר, זהו בכל חטא וחטא, שכשהאדם עושה אותו, הוא מצרף את עצמו לבהמה בבחינת 'נמשל כבהמות נדמו', והוא מצרף את עצמו ל'כונה עולמות ומחריבן' כלומר, לבחינת ה'מחריבן'.

ונתבונן להבין - האותיות העיקריים בשורש של המילה בנין זה ב'-נ' מהשורש בנה, ומצד כך, כמו שידוע בהמה היא בגימטריא נ"ב שזה אותיות ב'-נ' והרי שבה מונח דבר והיפוכו - בנין וחורבן.

כלומר - אם האדם מצרף את עצמו לצד העליון שזה הצורת אדם, הוא מצרף את עצמו ל'כונה עולמות', אבל אם הוא מצרף את עצמו לבהמה, הרי שהוא מצרף את עצמו ל'מחריבן', לחורבן של הבנין.

וזוהו בהמה שיש בה אותיות ב'-ה' שהם שורש הבהו ושורש הבהלה, וכמו שנתחדד בערך בהו.

(מתוך בלכביפדיה עבודת ה' - 'בהמה')

מספר שיעור בקול הלשון 35392704

ידוע דברי רבותינו, שבתחילה קודם שנברא העולם, הקב"ה היה כונה עולמות ומחריבן, ולאחמ"כ הוא חזר ובנה - ברא את העולמות דידן.

וגדר הדברים בהקבלה לבריאת הבהמה והאדם הרי העולם דידן נברא במדרגה של צורת אדם, שהרי כמו שאומרים חז"ל "איסתכל באורייתא וברא עלמא" וצורת התורה היא בצורת אדם כמו שנאמר בקרא "זה ספר תולדות אדם", ומכח כך א"כ, כל צורת הבריאה היא ג"כ בצורת אדם.

ולפי"ז, במדרגה הקודמת של 'בורא עולמות ומחריבן' שזה בבחינת 'עולם התוהו' - תהום, ובבחינת 'בוהו' וכפי הצד שנתבאר (בערך - 'בהו'), שה'בוהו' הוא חלק מהתוהו שזה מלשון בהלה, מצד כך, העולמות האלו היו במדרגת של בהמה [שתחילת התיבה היא ג"כ באותיות ב'-ה'].

ולכן, בכל פעם שהאדם נופל ממדרגתו, הן הנפילה השורשית של חטא הראשון שנאמר אז על האדם "נמשל כבהמות נדמו" (תהלים מט, יג), והן בכל נפילה ונפילה, הרי שהוא נופל למדרגת בהמה.

ובפרט כשהוא חוטא באופן שהוא עושה מעשה בהמה, כדוגמת דברי הגמ' בסוטה שקרבנה של סוטה הוא שעורים מפני

מחשבה

"תוהו ובוהו" ו"ויהי אור" עניינם אחד

נאמר: "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור". ה"תוהו ובוהו" וה"ויהי אור" בעצם עניינם אחד. אלו שני מבטים על אותו דבר. ה"ויהי אור" הוא עולם התיקון כידוע, והוא משמש בכפיפה אחת ל"תוהו ובוהו". "תוהו ובוהו" הוא "לשון תמה ושממון, שאדם תוהא ומשתומם על בהו שבה" (רש"י), ובעומק זוהי בחינת "יושב בסתר עליון". "ויהי אור" זו נקודת הבנין, נקודת הבהירות.

(מתוך בלבכי משכן אבנה ח"ט)

"והארץ היתה תהו ובוהו"

כתיב (בראשית א, ב) "והארץ היתה תהו ובוהו" וגו'. וברש"י, "תהו, לשון תמה ושממון, שאדם תוהא ומשתומם על בהו שבה". והוא העדר חיבור. והבן, שיש העדר חיבור מצד השבירה, מצד ביטול הדעת (דעת, חיבור). ויש העדר חיבור מצד מדרגה שמעל הדעת, שאז האדם אינו מחובר לכלום, לשום נקודה בכל העולמות כולם, ואזי אין לו חיבור אלא עמו ית"ש. וזו עבודת האדם, לנתק עצמו מחיבור לעולמות ולנשמות מצד עצמם, ולקשר ולדבק עצמו ביחידו של עולם בלבד. וממילא דבוק בכל.

(מתוך ספר קול דממה דקה)

בהו לשון של ריקנות - בחינת אחדות

'בהו' גימ' י"ג, אחד. הענין בהו לשון ריקנות, ואז הכל שוה, אין שינוי, בחינת אחדות.

(מתוך בלבכי משכן אבנה 'תורת הרמז')

בהו - אבנים המפולמות

חגיגה, יב, ע"א - תנא, תהו - קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו שממנו יצא חשך, שנאמר (תהלים, יח, יב) 'ישת חשך סתרו סביבותיו'. בהו - אלו אבנים המפולמות (עיין ביצה, כד, ע"ב, דגים מפולמים) המשוקעות בתהום שמהן יוצאין מים, שנאמר (ישעיה, לד, יא) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו. וברש"י, מפולמות, לשון ליחלוח. אולם בקלקול עיין תיקוני זוהר (יא, ע"ב) ובהו, אבנים מפולמות, דא קליפה דאגוזא קשה כאבן. ועיין גר"א שם, תיקון כא, תיקון נח, ותיקון ע. והיינו מים שקפאו, כמ"ש הגאונים.

ועיין ראב"ד (ספ"י, פ"א, משנה יא) וז"ל, ופירוש מפולמות, מלשון לפלמוני המדבר, הוא מלה מורכבת מפלוני אלמוני. ופירוש, אבנים סתומות ונעלמות, מלשון אלם אשר לא ידובר בהם. והם ג"כ הויות נעלמות, אך לא כמו הראשונות בשם תהו, כי הויות של תהו נעלמות מצד עצמן ומצד משיגן. אמנם הויות של בהו אע"פ שלא נעלמו מצד עצמן, כי כבר נלבשו בצורה, מ"מ אין כח במשיגן לקרות להם שם, אך יאלם פיו. ומעין כך נתבאר בפירוש אוצר השם (שם). ובפירוש הר"מ בוטריל (שם) כתב, והרב ר' יעקב בר' מאיר ממדינת ג'אן כתב בספר הנקרא צניף מלוכה וכו', מפולמות מלשון רז"ל אוצר בלום, בלום פיך, והפ"א במקום ב"ת.

(מתוך סוגיות במחשבה 'אבן מס' 50)

קבלה

צורה אחרונה בו. והאבנים הם החומר, מפולמות ר"ל נעלמות ונסתרות, מלשון פלוני אלמוני (עיין ערך קטן כתר), לפי שהחומר הראשון הוא מעצמו נעלם ונסתר וקשה הציור, עיי"ש. ובדרך רמז, לכם לגבול, בגימט' אלמוני. ועיין פירוש הראב"ד (ספר יצירה, פ"א, מי"א) ופירוש מפולמות, מלשון לפלמוני המדבר, הוא מלה מורכבת מפלוני אלמוני (עיין רד"ק, ספר השרשים, ערך אלם), ופירוש אבנים סתומות ונעלמות מלשון אלם אשר לא ידובר בהם, והם ג"כ היות נעלמות, אך לא כמו הראשונות בשם תהו, כי ההיות של תהו נעלמות מצד עצמן ומצד משיגן, אמנם ההיות של בהו אע"פ שלא נעלמו מצד עצמן, כי כבר נלבשו בצורה, מ"מ אין כח במשיגם לקרות להם שם, אך יאלם פיו.

(מתוך בלבכיפדיה קבלה - 'אלמוני' תת ערך 'צמצום')

עיינן כתונת פסים (צו ד"ה ונראה) שיש ד' קלפיות וכו' ואח"כ בפנים יש קליפה המספיק המאכל, שנחלק לד' חלקים נגד ד' אותיות הוי"ה וכו', וקליפה זו נגד עמלק. ועיין בגר"א (תיקונים תיקון ע' קמד ע"ג) שקליפה חיצונה ירוקה - תהו. לבנה, קשה כאבן - בהו. שחורה - חשך. אדומה - עמלק. ועיין בדבריו (שם, תיקון כא, מ"ד ע"ב) שהוא בחינת נוק' דתהום רבא. וכנגדו, קדש הקדשים, רוח אלקים מרחפת.

(מתוך בלבכיפדיה קבלה - 'אגוז' תת ערך 'חכמה')

עיינן גר"א (שם) קליפה שניה קשה - בהו, אבנים מפולמות נגד משנה, בחינת ששה סדרי משנה, ו"ק, נגד רוח.

(מתוך בלבכיפדיה קבלה - 'אגוז' תת ערך 'רוח')

עיינן אברבנאל (בראשית, א, ד"ה תהו) בהו, אלו אבנים מפולמות, וחשב שקו המקיף העולם הוא הצורה המגבלת, כמו שקו הבנין היא

"אאלפך חכמה" קריאה של חיבה לכל העוסקים בשיעורי וספרי "בלבבי משכן אבנה"

זה שנים רבות ששיעורי בלבבי משכן אבנה נבנים על פי סדר "אלפא ביתא" וצירופיהם, צירוף אחר צירוף, תיבה אחר תיבה, לבאר את האור הגנוז באותיות ובצירופיהם, בכל צירוף וצירוף, והיכן מתגלה האור בכל חלקי הפרד"ס.

בלשון הקודש יש כאלף צירופים שורשיים, וכבר זכינו לבאר כמה מאות מהם, ועוד היד נטויה להשלים אי"ה את כל הכאלף צירופים. וזאת מלבד צירופי לשון ארמית וצירופי הקבלה.

בס"ד בשנה האחרונה התחלנו לעמול לערוך ולסדר את השיעורים והכתבים, תיבה אחר תיבה, בעמל עצום ובעלות כבירה. כשכל תיבה כוללת ביאורים ממאות מקורות בכל חלקי הפרד"ס.

לעת הזאת אנו קוראים לשותפות של העוסקים בשיעורי וספרי "בלבבי משכן אבנה", להיות שותפים "בכאלף" ערכים שהגנו עמלים להוציא לאור עולם בס"ד. ולכך, קראנו לכל שותף:

"שר האלף" שותפות ב"אאלפך חכמה"

שותף היינו מי שנוטל לעצמו תיבה אחת, או יותר, מתוך האלף, לממן אותה, להוציאה לאור.

עלות שותפות הינה 10,000 ש"ח, 2800\$.

(בתשלום אחד או בתשלומים, עד 100 תשלומים בהוראת קבע)

כל הנעשה שותף עם "אאלפך חכמה", יקבל אי"ה תעודת שותפות נצחית עם "אאלפך חכמה", והינה שותפות עם האור הגנוז באותיות של התורה, שהוא האור הגנוז לצדיקים לעת"ל.

'תורת שעשועים'

ומאור זה, יומשך אור לשורש נשמתו, ומשם יומשך כל צרכיו, הן הרוחניים והן הגשמיים בעולם הזה, ולעתיד לבוא בעולם הבא.